

32 • joulukuu 2018

SATAKUNNAN talous

nykytila ja lähiajan näkymät

Turun yliopisto
University of Turku

Turun kauppakorkeakoulu
TURKU SCHOOL OF ECONOMICS

SUHDANNEKUVA

Teksti: Saku Vähäsantanen

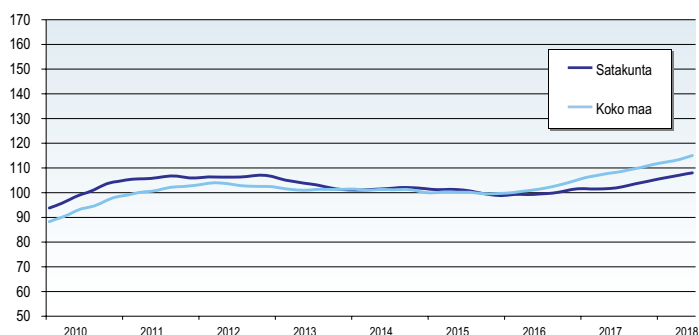
Satakunnan talouden nousukiito jatkui vuoden 2018 tammi–kesäkuussa. Teollisuus elää suhdannehuippua, ja lähes kaikki sen alatoimialat menestyivät pääosin erinomaisesti. Näkymiä on heikentänyt ja tulee jatkossakin kurjistamaan Venatorin tulipaloo seuraava koko tehtaan alasajo vuoteen 2021 mennessä. Maakunnan kovin kasvaja oli alkuvuonna jälleen automaatio- ja robotiikkaklusteri, Robocoast. Meriteollisuuden kasvu käynnistyi pienen tauon jälkeen vilkkaana keväällä ja alalta on kantautunut hyviä uutisia telakoiden tuoreiden tilausten myötä. Rakennusalan kirkkain vaihe alkaa olla vähitellen ohi, sillä sen liikevaihto taittui keväällä laskuun. Palvelusektorin veto pysyi edelleen maakunnassa hyvin vahvana. Venatorin tilanteesta huolimatta sekä teollisuuden että kaikkien yritysten keskimääräinen liikevaihdon nousu ylitti Satakunnassa alkuvuonna hienoisesti maan keskitason ja viennissäkin maakunta pääsi lähelle. Talouden palkkasumma kohosi ripeästi ja henkilöstömäärä kasvoi kaikilla päätoimialoilla. Suhdanneodotukset ovat jatkossakin kokonaisuutena vähintään kohtalaiset, mutta pk-yritysten odotukset ovat laskeneet ja maailmantaloudessa esiintyy vähintään lievää epävarmuutta.

Lähiajan näkymät

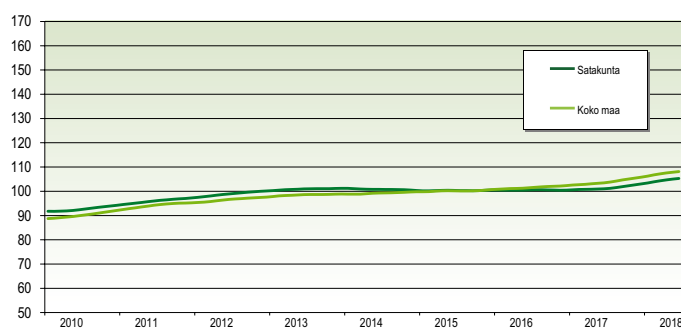
Maailmantalouden kasvu on vakiintumassa ja teollisuusmaissa nopeimman nousun vaihe alkaa olla vähitellen ohi. Tämä merkitsee Suomen ja Satakunnan kaltaisille avoimille talouksille tasaantuvia vientinäkymiä. Toisaalta mitään romahdustakaan tuskin on näköpiirissä. Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) ennakoi lokakuuisessa katsauksessaan maailman kokonaistuotannon arvon kasva-

van tänä vuonna 3,7%. Viime vuonna talous kasvoi tuon verran ja myös ensi vuodelle ennustetaan samaa lukemaa. Vuodelle 2023 laitetaan odottaa 3,6%:n nousua, joten näkymät ovat tällä perusteella varsin vakaat. Teollisuusmaissa talous kohentuu vuonna 2018 2,4%:n verran, mutta ensi vuonna kasvu hiipuu 2,1%:iin. Viime vuonna BKT kohoisi 2,3%. Yhdysvaltoihin osuu ripein kasvu,

joka ylittää tänä vuonna 2,9%:iin tasaantuen ensi vuonna 2,5%:iin. Euroalueen nousu jää vaisummaksi, sillä sekä tänä että ensi vuonna sen kansantalous kohentuu parin prosentin verran, mikä alittaa vuoden 2017 2,4%:n kasvun. Jälleen kerran kovin kasvu kohdentuu kehittyviin talouksiin, joiden kokonaistuotanto kasvaa vuosina 2018–19 yhteensä 4,7% vuodessa. Pitkän ajan näkymät lupaa-

Liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

vat nousun jatkuvan, sillä vuodelle 2023 ennakoidaan käytännössä samaa kasvuvauhtia. Suomen talous elpyy tänä vuonna IMF:n mukaan 2,6%. Ensi vuonna nousu hidastuu 1,9%:iin ja vuodelle 2023 odotetaan enää 1,2%:n kasvua.

Suomen Yrittäjien ja Finnveran syksyn 2018 pk-yritysbarometri enteilee vaimentuvia näkymiä koko maan tasolla. Muutokset pk-yritysten suhdanneodotuksissa ovat kevään 2018 barometriin verrattuna selvät. Suidannenäkymien saldoluku laski kahdeksalla yksiköllä 27:een, sillä pk-yrityksistä 37% odottaa suhdanteiden paranevan seuraavan vuoden aikana ja kymmenen prosenttia uskoo niiden heikkenevän. Pk-yritysten suhdanneodotusten huippu on siten ohitettu, vaikka näkymät säilyivät kohtalaisina. Muutokseen vaikuttaa mahdollisesti yksityisen kulutuksen ja erityisesti rakennusinvestointien

määrän odotetun vähenemisen. Lisäksi viennin voimakkain kasvu näyttäisi olevan vähitellen ohi. Suurin muutos tapahtui rakentamisessa. Myös muilla päätömiäloilla odotukset heikkenivät. Korkein saldoluku kirjattiin teollisuudessa.

Satakunnan pk-yritysten näkymät ovat laskeneet valtakunnallista tasoa voimakkaammin, koska saldoluku putosi +22:een kevään +37:stä. Suidanteiden paranemista odottaa nyt alueella selvästi harvempi, 33%, ja ennallaan pysymistä useampi (57%) kuin keväällä. Heikennystä odottaa 11% vastaajista. Parannusta ennakoidaan silti mm. liikevaihtoon, tilausten määriin, kannattavuuteen, vakaraisuuteen, investointeihin ja lopputuotteen hintoihin. Sen sijaan viennin ja tuonnin arvo tippunee.

Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) lokakuiset luottamusindikaattorit luovat var-

>>

SATAKUNNAN SUHDANNEKEHITYS:

PLUSSAT

- + Teollisuuden liikevaihto, henkilöstömäärä ja vienti nopeassa nousussa
- + Metsäteollisuuden kehitys hyvin vahvaa
- + Teknolohiateollisuus lähes kautta linjan iskussa
- + Maakunnan telakoiden tilauskannat täydentyneet
- + Automaatio- ja robotiikka-ala nosteessa
- + Kaupan ja luovien alojen kasvu alkanut jälleen
- + Liike-elämän palvelut voimakkaassa myötätuulessa

MIINUKSET

- Elintarviketeollisuuden alkuvuosi poikkeuksellisen keho
- Kemianteollisuuden näkymät maakunnassa heikot Venatorin alasajon myötä
- Konepajojen kehitys edelleen ailahtelevaa
- Rakentamisen liikevaihto kääntynyt keväällä laskuun
- Pk-yritysten näkymät heikentyneet selvästi, joskin ovat yhä pääosin myönteisiä

Suhdannekuva	2
Teollisuus	6
Satakunnan automaatio- ja robotiikka- sekä meriteollisuusklusteri, Pori – Huittinen-teollisuusvyöhyke ja Meri-Porin M20-teollisuuspuisto	14
Rakentaminen	17
Palvelut	18
Matkailun toimiala maailmalla, Suomessa ja Satakunnassa	22
Satakunta kärkijoukoissa RIS3-tavoitteiden monitoroinnissa	25
Sinisen kasvun painoarvo yhä tärkeämpi EU:n uudistetussa bio- ja kiertotalouden strategiassa	27
Is Satakunta's manufacturing ready for the changing world?	30

Katsauksessa liikevaihdon, palkkasumman ja viennin kehitystä on kuvattu Tilastokeskuksen asiakaskohtaisen suhdannepalvelun tuottamilla indeksisarjoilla. Indeksisarjat kuvaavat tarkasteltavan muuttujan (esim. liikevaihto) kehitystä suhteessa perusvuoteen 2015. Indeksisarjojen tulkinnassa olennaista on, minkä kahden ajankohdan välistä kehitystä arvioidaan. Esimerkiksi mitä alemmalta (perusvuotta alemmalta) tasolta indeksisarja lähtee vuonna 2010, sitä nopeampaa kasvu on ollut vuosien 2010–2015 välisenä aikana. Trendikuvioiden tarkastelussa on lisäksi huomioitava, että niiden loppuosa saattaa tarkistua (revisoitua) tulevien kuukausitietojen päivittämisen jälkeen. Muut katsauksessa esitetyt tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen ja Satakunnan ELY-keskuksen tuottamiin tilastoihin. Katsauksessa on hyödynnetty myös eri toimialajärjestöjen ja ennustelaitosten asiantuntemusta.

PÄÄTOIMITTAJA:

Saku Vähäsantanen, Satakuntaliitto

KIRJOITTAJAT:

Samuli Aho, Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö

Hannu Ahvenjärvi, Satakunnan ELY-keskus

Teemu Haukioja, Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö

Jari Kaivo-oja, Turun kauppakorkeakoulu, tulevaisuuden tutkimuskeskus

Kirsi Kari, Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö

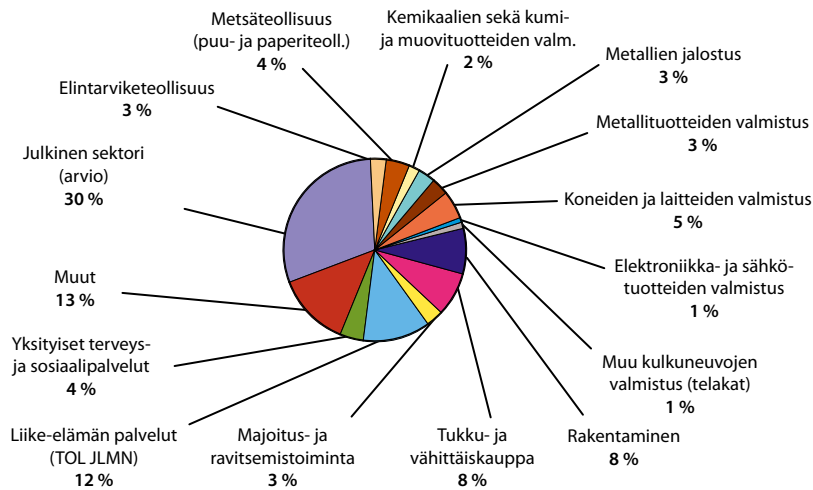
Mikkel Stein Knudsen, Turun kauppakorkeakoulu, tulevaisuuden tutkimuskeskus

Paavo Okko, Turun kauppakorkeakoulu

Tuomas Pohjola, Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö

JULKAISIJA: Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö ja Satakuntaliitto

TAITTO: 400 kepposta Oy, Tiina Liivola

Satakunnan palkkasumman jakauma v. 2017

Satakunnan palkkasumma (milj. €) toimialoitain v. 2017, luvut ovat arvioita

Elintarviketeollisuus	92
Metsäteollisuus (puu- ja paperiteollisuus)	114
Kemikaalien sekä kumi- ja muovituotteiden valmistus	71
Metallien jalostus	99
Metallituotteiden valmistus	94
Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus	18
Koneiden ja laitteiden valmistus	148
Muu kulkuneuvojen valmistus (telakat)	13
Teknolohioteollisuus (TOL 24–30)	372
Automaatio- ja robotiikka-ala	56
Kaikki toimialat	2 983
Koko teollisuus (TOL BCD)	829
Rakentaminen	232
Tukku- ja vähittäiskauppa	248
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	82
Liike-elämän palvelut (TOL JLMN)	368
Luovat alat	143
M20-teollisuuspuisto	26
Meriklusteri	114
Yksityiset terveys- ja sosiaalipalvelut	116
Pori–Huittinen-teollisuusvyöhyke	351

> sin myönteisen kuvan maamme talouskehityksestä, vaikka pientä hiipumista syyskuuhun verrattuna onkin havaittavissa. Kaikkien päätoimialojen – teollisuuden, rakentamisen, kaupan ja muiden palveluiden – suhdannekuva on tavallista vahvempi. Ainoastaan rakentamisen ja palveluiden näkymät heikkenivät selvästi edellisestä, mutta odotukset ylittivät silti pitkän ajan keskiarvon.

Vuoden 2018 tammi–kesäkuun talouskehitys

Satakunnan talouden nousukiito jatkui vuoden 2018 tammi–kesäkuussa. Teollisuus oli mainiossa iskussa, sillä sen tärkein haara, teknolohioteollisuus, kasvatti selvästi sekä liikevaihtoaan että vientiään. Kaikki sen alatoimialat menestyivät pääosin erinomaisesti. Metsäteollisuuden nousu ylsi lähes samaan luokkaan, mutta elintarviketeollisuuden kehitys sakkasi alkuvuonna poikkeuksellisen pahasti. Maakunnan kemianteollisuutta on heikentänyt ja tulee jatkossakin kurjistamaan Venatorin tulipalo ja sen myötä koko tehtaan alasajo vuoteen 2021 mennessä. Kemianteollisuuden liikevaihdon lasku kuitenkin pysähtyi alkuvuonna, sillä todennäköisesti Venatorin tuotannon pienimuotoinen käynnistymisen nosti keväällä selvästi liikevaihdon kasvua. Kemianteollisuuden tilanne on vakava huolenaihe, sillä sen tuottavuus (arvonlisä-

ys työtuntia kohden) on Satakunnassa 86 €, eli siten yli kaksinkertainen toimialojen keskiarvoon, 41 €, verrattuna. Maakunnan kovin kasvaja oli alkuvuonna jälleen automaatio- ja robotiikkaklusteri, Robocoast. Meriteollisuuden kasvu käynnistyi talven pienen tauon jälkeen vilkkaana keväällä ja alalta on kantautunut hyviä uutisia, sillä maakunnan telakoiden tilanne on selvästi kohenemassa tuoreiden tilausten myötä.

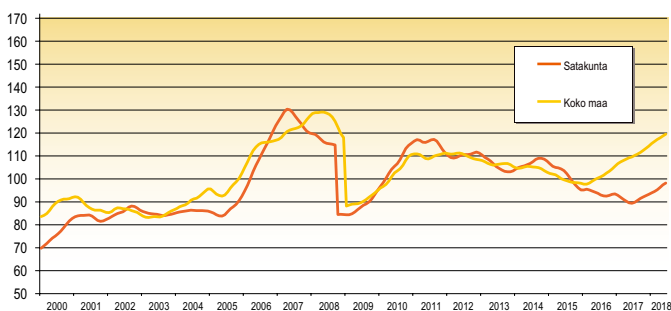
Rakennusalan kirkkain nousu alkaa olla vähitellen ohi, sillä sen liikevaihto kääntyi vuoden 2018 toisella neljänneksellä laskuun. Henkilöstömäärä kasvoi silti yhä hieman. Palvelusektorin veto pysyi edelleen maakunnassa hyvin vahvana, sillä liike-elämän palveluiden kasvu yltyi positiivisen rakennemuutoksen ansiosta ja tärkeän toimialan, kaupan, nousu pääsi jälleen käyntiin. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan sekä luovien alojen kehitys oli myös suotuisaa.

Venatorin tilanteesta huolimatta sekä teollisuuden että kaikkien yritysten keskimääräinen liikevaihdon nousu ylitti Satakunnassa hienoisesti maan keskitason. Tilastokeskuksen tuoreimpien suhdannetietojen mukaan Satakunnan yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi vuoden 2018 tammi–kesäkuussa 5,8 % vuoden 2017 vastaavaan aikaan verrattuna. Tammi–maaliskuussa liike-

vaihto kohosi 4,4 %, mutta huhti–kesäkuussa jo 7,2 % metsä- ja teknolohioteollisuuden nousun nopeutumisen myötä. Maakunnan yrityksistä 54 % pääsi alkuvuonna liikevaihdon kasvuun kiinni ja 35 % saavutti sitä vähintään 15 %:n verran. Kiivain kasvu kirjattiin suurissa, yli 20 työntekijän yrityksissä. Sen sijaan aivan pienimpien, alle viiden hengen yritysten liikevaihto laski talvella kääntymen kuitenkin keväällä jälleen hienoiseen nousuun. Satakunnan teollisuusyritysten yhteenlaskettu vienti kasvoi jopa liikevaihtoa hieman reippaammin, mutta jäi kemianteollisuuden ja osin meriteollisuuden vaikeuksiin vuoksi alle valtakunnallisen kehityksen.

Koko maassa keskimäärin talous porskutti myös ja yritysten liikevaihto kasvoi tasaisesti tammi–kesäkuun aikana 5,6 % vuodentakaisesta vastaavaa aikaa korkeammaksi. Teollisuuden viennin arvo kohosi vastaavasti yhdeksän prosenttia. Teollisuus oli kautta linjan kemianteollisuutta lukuun ottamatta vahvassa vedossa. Rakennustoiminta jatkui vauhdikkaana, joskin alan kovin nousu alkoi ilmeisesti olla vähitellen takanapäin. Palvelualojen kehitys oli yleisesti hyvin myönteistä.

Satakunnan talouden palkkasumma (ml. julkinen sektori) kasvoi selvästi aiempaa ripeämmin. Maakunnan organisaatioiden maksama palkkojen summa kasvoi vuoden 2018 tammi–kesäkuussa tasaisesti 4,1 % vuoden 2017 vastaavaa aikaa korkeammaksi. Koko maassa keskimäärin nousua kirjattiin vastaavasti 4,4 %. Palkkasumma kohosi maakunnan teollisuudessa yleisesti elintarviketeollisuutta ja kulkuneuvojen valmistusta lukuun ottamatta. Rakentamisessa ja palveluissa palkkasumma kasvoi kohtalaisesti merkinä henkilöstön lisäyksestä. Liike-elämän palveluissa nousu oli kuitenkin poikkeuksellisen rivakkaa. Valtakunnallisesti kehitys oli hyvin samansuuntaista kuin Satakunnassa.

Teollisuuden viennin kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Kasvun huipulla ollaan – toivottavasti vielä pysytäänkin

(30.10.2018)

Satakunta toipui vuoden 2009 romahduksesta muuta maata nopeammin. Maakunnan osuus maan arvonlisäyksestä (bkt) kasvoi vuosina 2009–2012. Työllisyyskehitys oli hyvä muuhun maahan verrattuna vuoden 2009 pudotuksen aikoihin. Kun talous painui takaisin taantumaan, ja jouduttiin odottamaan pitkään nykyisen elpymisen alkamista, Satakunnan bkt-osuus säilyi melko vakaana. Aluetilinpidon mukaan maakunta jäi ensimmäisenä nousun vuonna (2016) jälkeen maan keskivauhdista. Kun aluetilinpidon luvut meneillään olevan nousun ajalta valmistuvat, Satakunta on varmaankin pärjännyt nousukaudella melko hyvin. Siihen viittaavat nopeammin käytettävissä olevat liikevaihto- ja muut tiedot.

Talouden nousu tapahtui yllättävän nopeasti. Tarkentuneet bkt-luvut osoittivat 2,5 %:n kasvua jo vuonna 2016, vaikka saman vuoden syksyllä ennusteet odottivat vielä vain prosentin kasvua. Viime vuoden kasvu oli 2,8 %. Satakunnan yritystoiminnan liikevaihto lähti vahvemmin nousuun vasta vuoden

2017 aikana. Tämän vuoden ensimmäinen puolivuoden aikana kasvu on ollut hiukan maan keskivauhtia parempaa. Koko maan bkt:n kasvuennusteet tälle vuodelle ovat lähellä viime vuoden tasoa. Satakuntakin on siis hyvässä vauhdissa, ja mielenkiinto kohdistuu siihen, kuinka kauan tätä kestää.

Satakunnan teknologiateollisuuden vienti sekä liikevaihto ovat kasvaneet nopeammin kuin koko teknologiateollisuuden. Ilman kemianteollisuudessa tapahtunutta suurta tehdaspalaoja ja sen jälkiseuramuksia maakunnan kehitys olisi ollut vielä vahvempaa verrattuna koko maahan. Palvelusektorin kehitys on ollut kasvun aikana hyvää. Rakentamisen taso on ollut korkealla jo pitempään, mutta Satakunnassakin näyttää sen osalta olevan merkit käänteestä jo näkyvissä. Rauman telakan uutiset kertovat, että alan veto on päivittäin vasta liikkeelle lähdössä.

Kansainvälisessä taloudessa on merkkejä kauppasodista, ja euroalueellakin erityisesti Italia on nostanut esille vanhoja pelkoja vel-

Paavo Okko

Kansantaloustieteen professori emeritus | Turun kauppakorkeakoulu | Turun yliopisto

kakriisistä. Suomen kilpailukyky on nyt kuitenkin parempi kuin aikaisemmin. Satakunta on mukana nykyisessä läntisen Suomen vahvan kehityksen kierteessä, joka näyttää pitävän vielä huolta siitä, että korkeasuhdanne ei ole maakunnassa katkeamassa ainakaan etuajassa.

Työttömyys painunut Satakunnassa koko maata alemmaksi

Teksti: Hannu Ahvenjärvi ja Saku Vähäsantanen

Satakunnan päätoimialojen henkilöstömäärä kasvoi poikkeuksellisen ripeästi vuoden 2018 tammi–kesäkuussa mainion talouskehityksen vanavedessä. Teollisuudessa nousua kirjattiin 3,1 %, automaatioissa ja robotiikassa 7,7 %, rakentamisessa 2,5 % sekä palvelualoilla 4,4 % edellisvuoden vastavasta ajasta. Kaikkiaan työpaikkojen määrä kohosi alkuvuonna 3,2 % sisältäen myös julkisen sektorin.

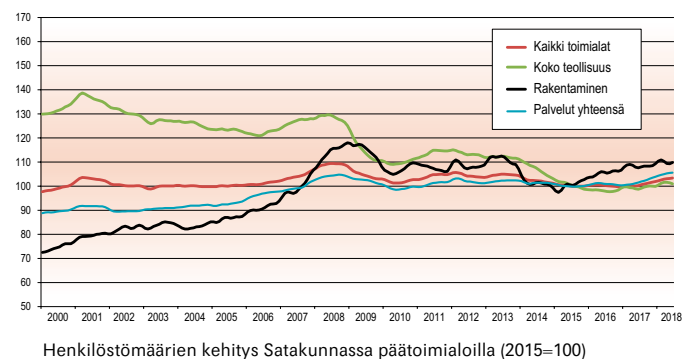
Syyskuun lopussa Satakunnassa oli 8 740 työtöntä työnhakijaa, mikä on 1 940 henkilöä eli 18,2 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien määrä on jo laskenut samalle tasolle kuin ennen taantumaa vuonna 2008. Satakunnassa työttömyys on myös tämän vuoden aikana painunut hieman alle koko maan keskitason. Syyskuussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Satakunnassa 8,7 %, kun koko maassa se oli 8,8 %.

Vuoden aikana suhteellisesti eniten on alentunut yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömä-

nä olleiden pitkäaikaistyöttömien määrä. Syyskuussa pitkäaikaistyöttömiä oli peräti 38 % vuoden takaista vähemmän. Muuten työttömyys on vähentynyt melko tasaisesti esimerkiksi ikäryhmittäin tai koulutusteittain tarkasteltuna. Sen sijaan naisten työttömyys on viime aikoina alentunut miesten työttömyyttä enemmän.

Ammattiryhmittäin tarkasteluna eniten työttömien määrä on vähentynyt palvelu- ja myyntityöntekijöiden ryhmässä, jossa etenkin myyjiä, lastenhoitotyöntekijöitä ja lähihoitajia oli selvästi vähemmän työttöminä kuin vuosi sitten. Työttömyys on edelleen alentunut varsin nopeasti teollisuudessa, mutta rakennusalalla aleneminen on jonkin verran hidastunut aiemmasta.

Työ- ja elinkeinotoimistossa on tammi–syyskuussa ollut Satakunnassa keskimäärin 4 100 avointa työpaikkaa, mikä on 600 enemmän kuin viime vuonna vastaavana aikana. Var-

Henkilöstömäärien kehitys Satakunnassa päätoimialoilla (2015=100)

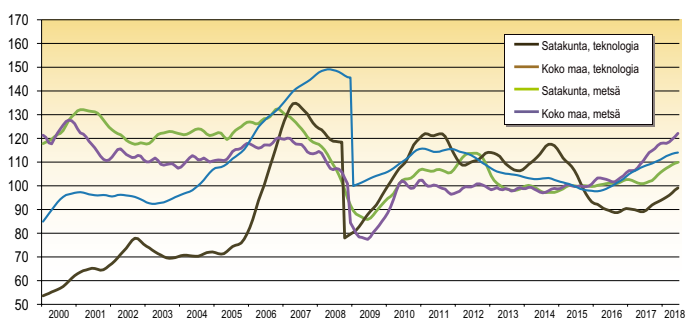
sinkin alkuvuonna avoimia paikkoja oli selvästi edellisvuotta enemmän. Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut viime vuodesta määrällisesti eniten palvelu- ja myyntityöntekijöiden ammattiryhmässä, jossa on ollut neljäsosa kaikista avoimista työpaikoista.

Työvoiman saatavuus on pysynyt ongelmallisena. Viime vuonna 44 % työvoimaa hakenaista toimipaikoista Satakunnassa oli kokenut vaikeuksia työpaikkojen täyttämisesä. Tämän vuoden kahdella ensimmäisellä vuosineljänneksellä rekrytointiongelmia kokeneiden osuus oli 42 %. Viimeisimmän ammattibarometrin mukaan lähikuukausina yleisimmin pulaa työnhakijoista arvioidaan olevan teollisuuden ja rakentamisen sekä terveydenhuollon ja sosiaalialan ammateissa. Työvoiman saatavuusongelmat painottuvat etenkin näiden alojen erityisasiantuntija- ja asiantuntijatehtäviin.

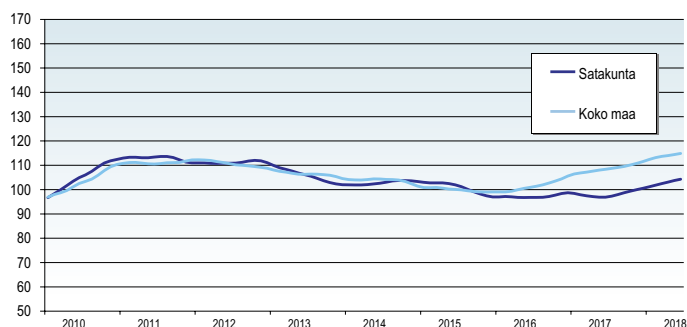

TEOLLISUUS

Teksti: Saku Vähäsantanen

Metsä- ja teknologiateollisuuden viennin kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

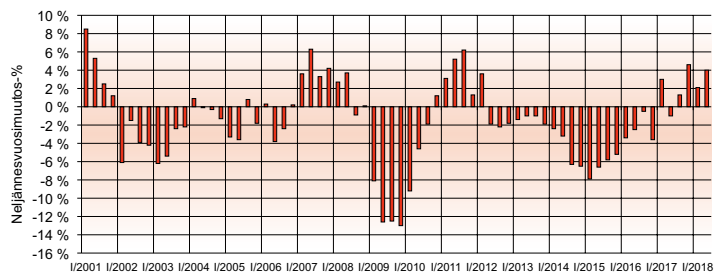
Teollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Teollisuus elää parhaillaan huippusuhdannetta, sillä liikevaihdon kasvu oli vuoden 2018 tammi–kesäkuussa poikkeuksellisen nopeaa sekä Satakunnassa että maassa keskimäärin. Sekä metsä- että teknologiateollisuuden liikevaihto ja vienti kohosivat vauhdilla. Ainoastaan kemianteollisuuden nyky-

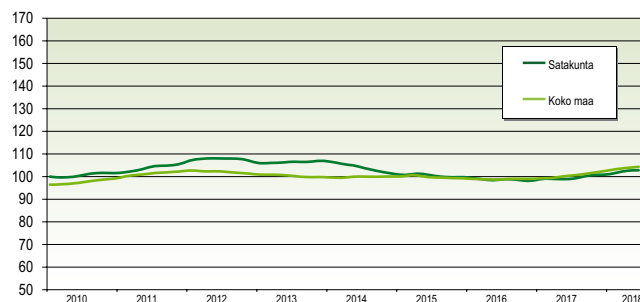
tila jättää parantamisen varaa, sillä sen liikevaihdon kasvu pysähtyi koko maan tasolla ja Satakunnassa alan kehitystä synkentää Venatorin tilanne. Satakunnassa myös elintarviketeollisuuden liikevaihto kääntyi alkuvuonna laskuun, joskaan sen tilanne ei ole ainakaan vielä huolestuttava, sillä sen taka-

na on pitkä kasvukausi. Lisäksi merkittävästi toimijalla tuotannon ylösajo on kestänyt tavanomaista pidempään.

Teollisuuden viennin nopea nousu on Satakunnassa hieno saavutus, sillä Venatorin suuresta painoarvosta huolimatta kasvu yl-

Koko teollisuuden (TOL BCD) henkilöstömäärän kehitys Satakunnassa

Koko teollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

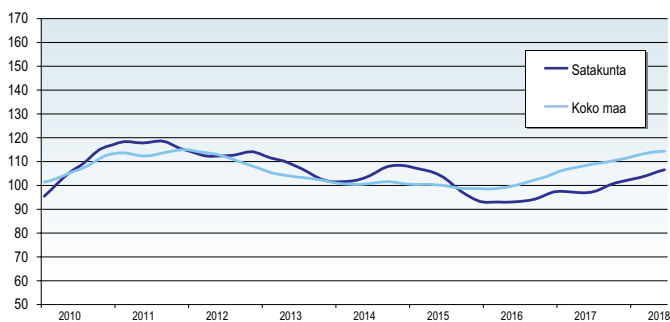
si lähes koko maan luokkaan. Se on osoitus alueen vahvasta resilienssistä, sillä maakunnan teollinen rakenne on viidenneksi monipuolisin 19 maakunnan joukossa. Porin seutukunta yltää kärkikymmenikköön monipuolisuudessa, joten Venatorin vaikutus saattaa jäädä odotettua vähäisemmäksi muun teollisuuden mainion vireen paikatessa aukkoa. Seudulla vahva automaatio- ja robotiikkakeskittymä kasvoi jälleen selvästi muita teollisuudenhaaroja ja päätoimialoja rivakammin.

Satakunnan teollisuusyrityksistä 54 %:n onnistui nostamaan liikevaihtoaan alkuvuonna ja 36 % saavutti kasvua vähintään 15 %:n verran. Myönteisintä kehitys oli yli 20 työntekijän laitoksissa, joita toimii maakunnan alueella 160 kappaletta. Niiden vaikutus koko

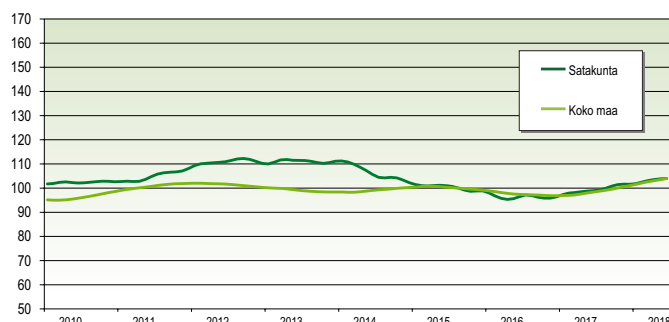
teollisuuden kehitykseen ja samalla myös aluetalouteen on huomattavan suuri. Kuitenkin suurten yksiköiden porskuttaessa pienien yritysten kehitys jäi hyvin alavireiseksi, sillä niiden liikevaihto kutistui etenkin keväällä selvästi. Satakunnassa teollisuuden parissa työskentelevien määrä kasvoi edelleen vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla, joten väkevä veto on heijastunut myös työllisyyteen myönteisesti.

EK:n mukaan teollisuuden luottamusindikaattori pysyi lokakuussa likimain syyskuun lukemissa. Indikaattorin uusin saldoluku oli +9, joka ylitti selvästi pitkän aikavälin keskiarvon, +1:n. Siten teollisuuden suhdannekuva piirtyy hyvin myönteisenä.

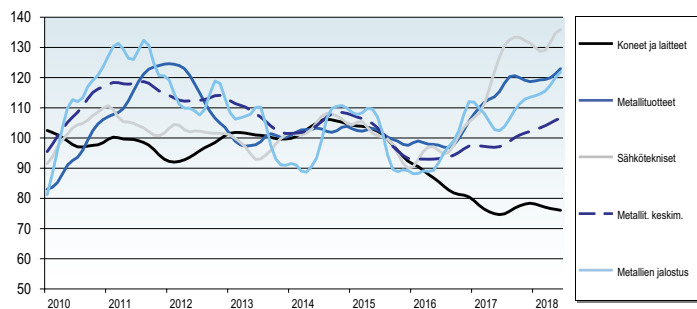
Teollisuus 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	3,9 %	6,7 %
Huhti-kesäkuu	9,9 %	5,5 %
Tammi-kesäkuu	6,8 %	6,1 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	2,7 %	5,0 %
Huhti-kesäkuu	4,1 %	3,7 %
Tammi-kesäkuu	3,4 %	4,3 %
Vienti		
Tammi-maaliskuu	0,8 %	9,7 %
Huhti-kesäkuu	13,7 %	8,3 %
Tammi-kesäkuu	7,0 %	9,0 %
Henkilöstömäärä		
Tammi-maaliskuu	2,1 %	
Huhti-kesäkuu	4,0 %	
Tammi-kesäkuu	3,1 %	

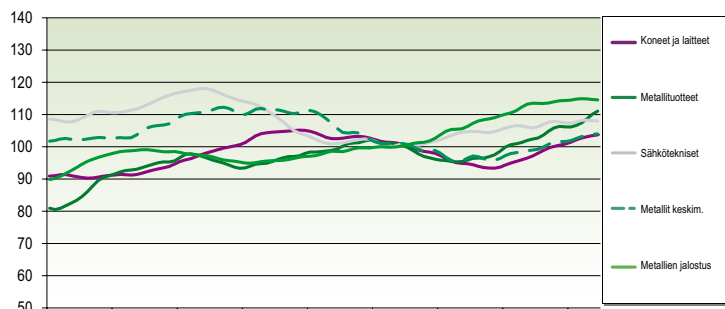
Teknologiaateollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Teknologiaateollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Teknologiaateollisuuden alatoimialojen liikevaihdon kehitys Satakunnassa (2015=100)

Teknologiaateollisuuden alatoimialojen palkkasumman kehitys Satakunnassa (2015=100)

TEKNOLOGIATEOLLISUUS

Teknologiaateollisuuden (TOL 24–30, ei sis. tietotekniikka-alaa) huippusuhdanne on kässillä. Sekä Satakunnassa että koko maassa keskimäärin kasvu oli vuoden 2018 tammi-kesäkuussa poikkeuksellisen nopeaa. Kaikkien alatoimialojen liikevaihto kasvoi ja myös teknologiaateollisuuden yhteenlasketun viennin arvon nousu ylsi huippulukemiin. Satakunnassa parhaiten menestyi elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus automaation ja robotiikan sekä metallien jalostus värimetallien hintojen nousun siivittäminä. Metallituotteiden valmistuksen alkuvuosi sujui sekini mainiosti. Sen sijaan tärkeän koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys yski aivan alkuvuodesta, mutta ala pääsi keväällä jälleen kunnon kasvuun kiinni. Palkkasumma kohosi kuitenkin koko alkuvuoden ajan, joten tilauskantaa lienee riittänyt. Satakunnassa pitkäaikainen murheenkryyni, telakat, on jälleen pääsemässä jaloilleen, sillä RMC:n seuraksi on ilmestynyt POC, Pori Offshore Constructions, joka todennäköisesti saa aikaan uutta eloa satakuntalaiseen laivanrakennukseen. RMC:n kasvua tukee hyvin vahvasti sopimukset Tallinkin matkustajalaivan ja puolustusvoimien Laivue 2020:n rakentamisesta.

Satakunnassa 55 % metallialan valmistajista kasvatti liikevaihtoaan vuoden 2018 tammi-

kesäkuussa ja noin 40 % kohotti liikevaihtoaan vähintään 15 %:n verran. Kaikenkokoiset yritykset pääsivät kasvuimuun osalliseksi, mutta poikkeuksellisesti alle viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihto aleni keväällä selvästi.

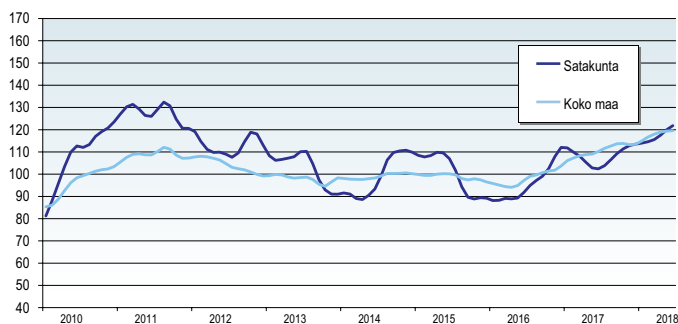
Koko maassa keskimäärin teknologiaateollisuuden liikevaihdon kasvu jäi hieman alle Satakunnan johtuen lähinnä metallien jalostuksen sekä elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen selvästi vaisummasta kasvutahdista. Sen sijaan konepajateollisuus pärjäsikin Satakuntaa paremmin myönteisemmin sujuneesta ensimmäisestä vuosineljänneksestä johtuen.

Palkkasumma kasvoi selvästi sekä Satakunnassa että maassa keskimäärin, joten liikevaihdon kasvu on perustunut myös todelliseen tuotannon tason nousuun, joka on luonut lisätyövoiman tarpeen. Teknologiaateollisuus ry:n mukaan alan yritysten saamien uusien tilausten arvo Suomessa keskimäärin pysyi ennallaan heinä–syyskuussa edelliseen vuosineljännekseen verrattuna, mutta kasvoi 22 % vuoden 2017 vastaavaan aikaan verrattuna. Ilman merkittävää uutta laivatilasta tilausten arvo olisi taittunut laskuun. Tilauksien arvo kohosi syyskuun loppuun mennessä kuusi prosenttia korkeammaksi

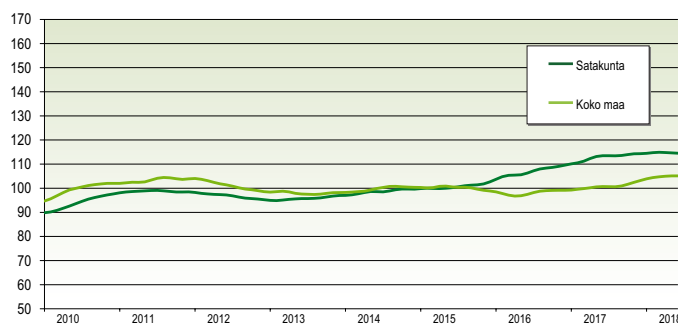
kesäkuun loppuun verrattuna ja viidenneksen vuoden 2017 syyskuun loppua suuremmaksi. Teknologiaateollisuuden yritysten saamien tarjouspyyntöjen nousu on pysähtynyt syksyn kuluessa. Muutos ennakoivalle syksyllä viimeaikaista heikompaan tilauskehitystä, joten maailmantalouden haasteet alkoivat näkyä markkinatilanteessa. Viime kuukausien tilauskehityksen perusteella teknologiaateollisuuden yritysten liikevaihdon arvioidaan kohoavan talvella hieman. Liikevaihdon kasvusta huomattava osa johtuu tuottajahintojen noususta. Teknologiaateollisuuden yritysten henkilöstö Suomessa kasvoi tammi–syyskuussa vajaat viisi prosenttia verrattuna vuoden 2017 keskitasoon.

Teknologiaateollisuus 2018 vs. 2017 %muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–maaliskuu	3,2 %	6,8 %
Huhti–kesäkuu	13,5 %	5,1 %
Tammi–kesäkuu	8,3 %	6,0 %
Palkkasumma		
Tammi–maaliskuu	5,6 %	8,5 %
Huhti–kesäkuu	4,7 %	4,7 %
Tammi–kesäkuu	5,2 %	6,4 %
Vienti		
Tammi–maaliskuu	2,5 %	9,0 %
Huhti–kesäkuu	16,3 %	4,6 %
Tammi–kesäkuu	9,3 %	6,7 %

Metallien jalostuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Metallien jalostuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

METALLIEN JALOSTUS

Metallien jalostus on edelleen vahvassa iskussa sekä Satakunnassa että valtakunnallisesti. Maakunnassa tärkeän kuparin hinta on pysynyt vakaana ja suhteellisen korkeana. Myös nikkelin hinta on kohonnut alkuvuonna, mutta sen euromääräinen taso on edelleen selvästi alle vuoden 2007 huipun. Kasvanut värimetallien hintataso piilee osin liikevaihdon vauhdin takana, kuten alalle on tyypillistä. Toisaalta kohonnut palkkasumma viittaa myös tuotannon kasvuun, mikä on nähtävissä myös Tilastokeskuksen työpäiväkorjatusta tuotannon tasosta, joka on vuoden 2018 tammi–elokuussa ollut selvässä nousussa ainakin valtakunnallisesti pois lukien heinä- ja elokuu. Teknologiateollisuus

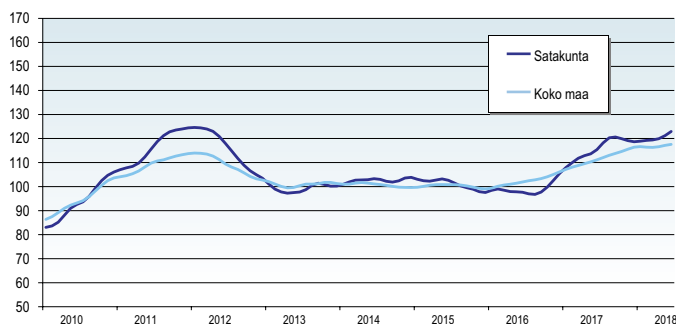
ry:n mukaan maamme terästuotteiden, värimetallien, valujen ja metallimalmien yhteenlaskettu tuotannon määrä Suomessa oli tammi–elokuussa pari prosenttia korkeampi kuin vastaavaan aikaan viime vuonna. Henkilöstöäkin on lisätty hieman.

Satakunnassa alalla toimii parikymmentä yritystä, joista suuri osa, 11, työllistää vähintään 20 henkeä. Alalla toimiikin Suomenkin mittakaavassa merkittäviä yrityksiä, sillä satakuntalaisen metallien jalostuksen tuotannon osuus koko Suomesta on moninkertainen maakunnan väestöosuuteen verrattuna. Tammi–maaliskuussa puolet yrityskannasta kohotti liikevaihtoaan, mutta vain viidennes saavutti nousua vähintään 15 %:n verran. Huhti–kesäkuussa osuudet kohosi-

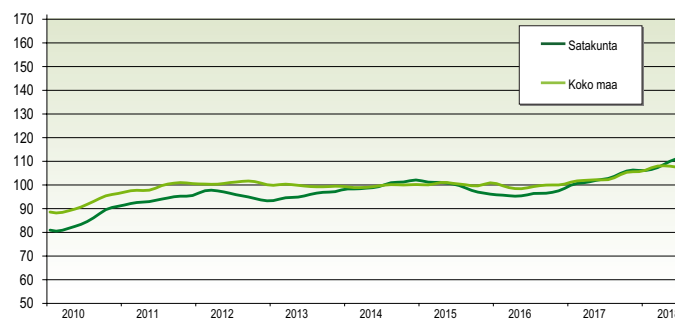
vat vastaavasti jo 75:een ja 35 %:iin. Alle viiden hengen yritysten liikevaihto keskimäärin kaksinkertaistui alkuvuonna, mutta suurten tuotantolaitosten vaikutus koko alan kehitykseen on kuitenkin täysin ylivoimainen.

Metallien jalostus 2018 vs. 2017 %muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–maaliskuu	3,3 %	5,1 %
Huhti–kesäkuu	19,1 %	7,2 %
Tammi–kesäkuu	10,8 %	6,1 %
Palkkasumma		
Tammi–maaliskuu	5,2 %	6,3 %
Huhti–kesäkuu	-0,2 %	4,6 %
Tammi–kesäkuu	2,3 %	5,4 %

Metallituotteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Metallituotteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

KONE- JA METALLITUOTE-TEOLLISUUS

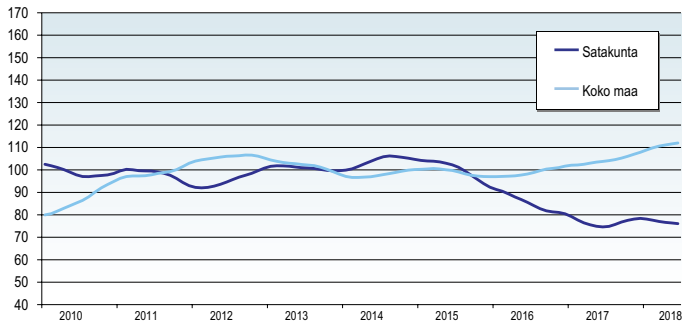
Metallituotteiden valmistuksen alkuvuosi 2018 sujui edelleen vahvassa myötätulessa sekä Satakunnassa että koko maassa keskimäärin. Taustalla vaikuttaa yleisesti maailmantalouden kasvu, joka on nostanut sekä Satakunnan että koko maan vientiteollisuutta ylöspäin. Satakunnassa 55 % alan yrityksistä kykeni nostamaan liikevaihtoaan tammi–kesäkuun aikana. Huomattava osa koko yrityskannasta, 42 %, saavutti vähintään 15 %:n nousun. Eniten kasvua

kertyi yli viiden hengen yrityksiin, sillä niitä pienemmissä liikevaihto aleni tammi–maaliskuussa. Nousu alkoi kuitenkin niissäkin kevään korvilla. Korkeintaan viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihto kasvoi kolmanneksen, mutta vanhojenkin yritysten kasvu pysyi ripeänä. Puhtaat ulkomaankauppa- ja kotimarkkinayritykset kehittyivät samaa tahtia monesta muusta alasta poiketen, joten alan kasvuolosuhteet ovat olleet otolliset kautta linjan myynnin kohdealueesta riippumatta. Palkkasumma kohosi pontevasti molemmilla alueilla, joten henkilöstöä on lisätty alkuvuoden aikana.

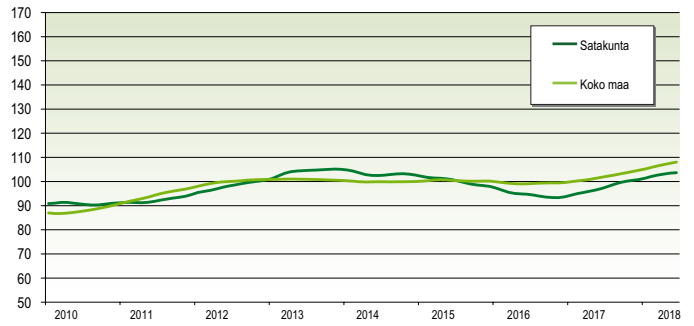
Metallituotteiden valmistus 2018 vs. 2017

%muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–maaliskuu	6,1 %	5,4 %
Huhti–kesäkuu	7,6 %	7,4 %
Tammi–kesäkuu	6,9 %	6,5 %
Palkkasumma		
Tammi–maaliskuu	6,4 %	6,9 %
Huhti–kesäkuu	6,6 %	5,2 %
Tammi–kesäkuu	6,5 %	6,0 %

Koneiden ja laitteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Koneiden ja laitteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

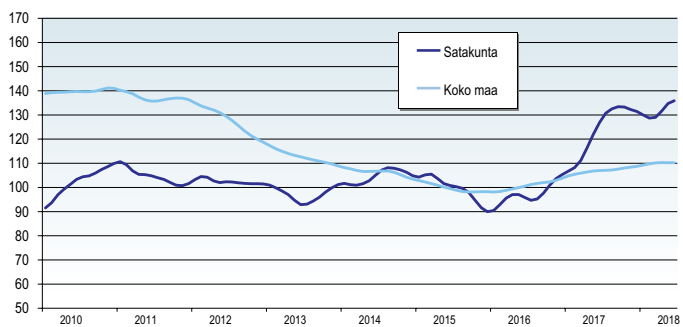
Koneiden ja laitteiden valmistuksen alkuvuosi sujui Satakunnassa keskimäärin nousujohteisesti, mutta hyvin epätasaisesti. Heti vuoden alussa liikevaihto kääntyi laskuun, joskin on mahdollista, että vertailuajankohtaan, vuoden 2017 alkuun, on osunut suuri tilauksen laskutus. Keväällä alan liikevaihto kasvoi jo kohisten. Koko maan tasolla liikevaihdon kohoaminen jatkui nopeana ja vakaana, mikä on koko kansantalouden kannalta – korkean tuotavuuden ventiala kun on kyseessä – ensiarvoisen myönteinen asia. Palkkasumma kohosi etenkin Satakunnassa poikkeuksellisen nopeasti, mikä viittaa tilauskirjojen ja henkilöstömäärien huomattavaan täydentymiseen. Satakunnassa 57 % alan yrityskannasta pääsi alkuvuonna 2018 nousumuun mukaan ja peräti 44 % kaikista alan yrityksistä onnistui nostamaan liikevaihtoaan vähintään 15 %:n verran. Nousu on tu-

keutunut selvästi vahvimmin 26:een vähintään 20 henkilöä työllistävään yritykseen. Niiden liikevaihdon lopahtaminen vaikutti koko alan laskuun, mutta kasvun käynnistyminen uudelleen nosti koko alan uuteen kukoistukseen keväällä. Pienten, alle viiden hengen konepajojen liikevaihto sen sijaan supistui koko alkuvuoden ajan. 5–19 henkilön yritysten liikevaihto kasvoi aivan vuoden alussa, mutta aleni jälleen huhtikesäkuussa. Alkuvuonna uusien, korkeintaan viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihto moninkertaistui.

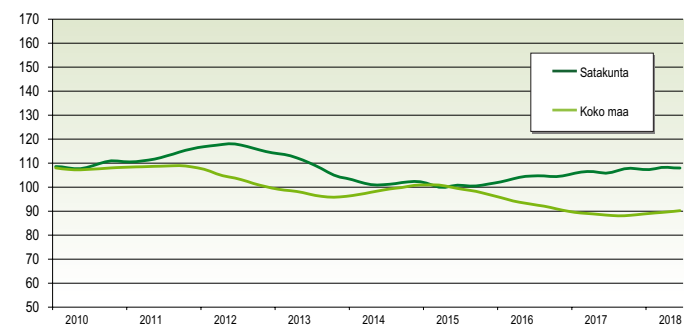
Teknologioteollisuus ry:n mukaan maamme kone- ja metallituoteollisuuden yritykset saivat tuoreita tilauksia heinä–syyskuussa 2018 arvoltaan kaksi prosenttia runsaammin kuin huhti–kesäkuussa ja jopa 29 % enemmän kuin samaan aikaan vuonna 2017. Tilaukseen arvo nousi syyskuun

Koneiden ja laitteiden valmistus 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi–maaliskuu	-1,7 %	9,3 %
Huhti–kesäkuu	9,8 %	7,6 %
Tammi–kesäkuu	4,1 %	8,4 %
Palkkasumma		
Tammi–maaliskuu	7,7 %	6,6 %
Huhti–kesäkuu	8,6 %	6,6 %
Tammi–kesäkuu	8,2 %	6,6 %

lopussa seitsemän prosenttia suuremmaksi kuin kesäkuun lopussa ja neljänneksen korkeammaksi kuin vuoden 2017 syyskuussa. Viime kuukausien tilauskehityksen perusteella kone- ja metallituoteollisuuden yritysten liikevaihdon arvioidaan pysyvän kuitenkin loppuvuonna ennallaan.

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

ELEKTRONIikka- JA SÄHKÖTUOTTEIDEN VALMISTUS

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistuksen liikevaihto kohosi edelleen Satakunnassa hyvin rivakasti vuoden 2018 tammi–kesäkuussa. Ala on toipunut taantumasta selvästi koko maan keskiarvoa paremmin, joskin matkapuhelinteollisuuden alasajolla ei olekaan ollut maakuntaan kovin merkit-

tävää vaikutusta. Koko maassa alan toipuminen on jatkunut, mutta huippuvuosiin on vielä pitkä matka. Satakunnassa alaa pönkittää osin automaatio- ja robotiikkaklusterin kasvu, sillä osa Robocoastin yrityksistä sijoittuu tälle toimialalle. Maakunnassa elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmis-

tuksen yrityskannasta ainoastaan 45 %:n onnistui nostamaan liikevaihtoaan vuoden 2018 tammi–maaliskuussa ja vain 28 % ylitti 15 %:n kynnyksen. Huhti–kesäkuussa osuudet kohosivat kuitenkin vastaavasti jo 61:een ja 32 %:iin. Vahvinta nousu on ollut sekä alle viiden että yli 20 hengen yri-

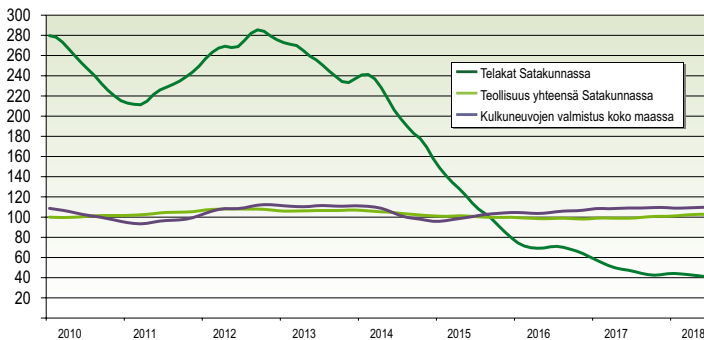
tyksissä. Ulkomaankaupan yrityksissä alkuvuosi sujui hieman kotimarkkinayrityksiä paremmin. Satakunnassa palkkasumma sen sijaan kasvoi alalla varsin niukasti, joten henkilöstömäärä ei ole kasvanut ainakaan kovin merkittävästi liikevaihdon noususta huolimatta.

Teknolוגiateollisuus ry:n mukaan elektroniikka- ja sähköteollisuuden yritykset Suomessa keskimäärin saivat uusia tilauksia heinä-syyskuussa prosenttien verran enemmän euromääräisesti kuin huhti-kesäkuussa ja 11 % enemmän kuin vuonna 2017

vastaavalla vuosineljänneksellä. Tilauskannan arvo oli syyskuun lopussa kolme prosenttia kesäkuun loppua suurempi ja seitsemän prosenttia muhkeampi kuin vuoden 2017 syyskuussa. Viime kuukausien tilauskehityksen perusteella alan yritysten liikevaihdon arvioidaan kohoavan loppuvuonna hieman viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Elektroniikka- ja sähköteollisuuden yritysten henkilöstö Suomessa kasvoi tammi-syyskuussa vajaat kolme prosenttia verrattuna vuoden 2017 keskiarvoon, mikä näkyy myös palkkasumman reippaahkona nousuna alkuvuonna.

Elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus 2018 vs. 2017 %muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	10,9 %	6,1 %
Huhti-kesäkuu	13,5 %	0,6 %
Tammi-kesäkuu	12,4 %	3,2 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	1,5 %	11,6 %
Huhti-kesäkuu	2,6 %	1,1 %
Tammi-kesäkuu	2,1 %	5,7 %

Telakoiden ja koko teollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa sekä palkkasumman kehitys kulkuneuvojen valmistuksessa koko maassa (2015=100)

TELAKAT

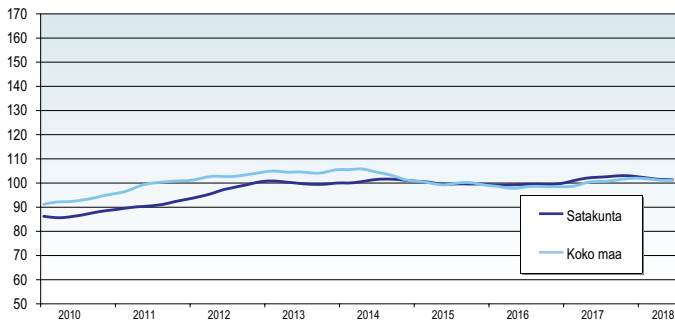
Satakunnan telakoilla nousukausi on käynnissä RMC:n Rauman telakan myönteisen tilauskantakehityksen (mm. aiesopimus Tallinkin kanssa matkustajaläivästä ja esisopimus Laivue 2020:sta puolustusvoimille) sekä Mäntyluodon telakan omistajavaihdoksen seurauksena. RMC:n verkostomaisesta toimintatavasta johtuen tuotantoa kirjautuu ainakin osin muille toimialoille kuin kulkuneuvojen valmistukseen. Siten telakoiden (TOL 30) palkkasumma kuvaa lähinnä Pori Offshore Constructions Oy (POC) telakan kehitystä. Osa RMC:n toiminnasta saattaa kirjautua myös maakunnan ulkopuolelle johtuen

yhteistyöstä mm. varsinaissuomalaisten yritysten kanssa. Valtakunnallisesti kulkuneuvojen valmistus on hyvässä vedossa, sillä ainakin telakkateollisuuden tilauskanta on varsin mainiolla iskussa. Tosin kulkuneuvojen valmistuksen työpäiväkorjattu on Tilastokeskuksen mukaan ollut ajoittain laskussa vuoden 2018 tammi-elokuussa edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Luvut sisältävät tosin myös autoteollisuuden, jonka kehitystä ei ole mukana taulukon palkkasumman kehityksessä johtuen eri toimialaluokasta (TOL 29). Tilauskantojen kehitys näkyy valtakunnallisesti henkilöstömäärien ja siten palkkasumman vaihteluna. Alkuvuonna palkkasumma pysyi valta-

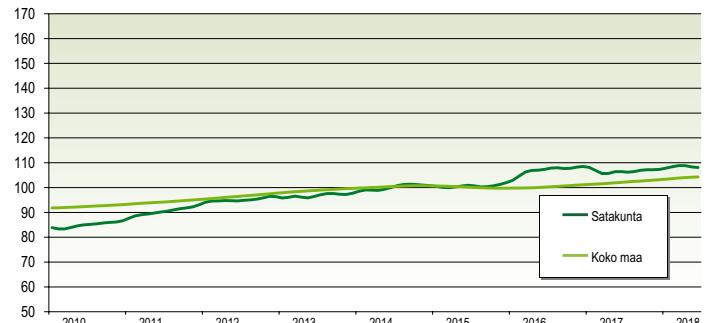
kunnallisesti ennallaan, joten kyseessä saattaa olla nousukauden lakipiste. Koko maan luvut sisältävät myös mm. veneiden, junavaunujen ja taisteluaajoneuvojen valmistuksen. Tämä heikentää vertailukelpoisuutta, sillä Satakunnassa ala koostuu kuitenkin lähes täysin telakoista.

Telakat 2018 vs. 2017 %muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	-16,0 %	-0,7 %
Huhti-kesäkuu	-12,8 %	0,3 %
Tammi-kesäkuu	-14,4 %	-0,2 %

Elintarviketeollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Elintarviketeollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

ELINTARVIKETEOLLISUUS

Satakuntalaisen elintarviketeollisuuden liikevaihto kääntyi laskuun vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Merkittävän toimijan tuotannon ylösaajo on kestänyt arvioitua kauemmin, mikä saattaa selittää osaltaan liikevaihdon laskua. Kevään pudotuksen vuoksi koko alkuvuosi jäi hieman pakkaselle. Kasvuun kyenneiden yritysten osuus hiipui tammi-maaliskuun 56 %:sta huhti-kesäkuun 42 %:iin. Merkittävästi aleni myös yli 15 %:n nousun saavuttaneiden yritysten osuus, joka putosi 35 %:sta 26 %:iin. Yli viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihto väheni hieman, mutta niitä tuorempien yritysten kohosi selvästi, noin viidenneksen verran. Myös palkkasumma putosi maakunnassa selvästi, mi-

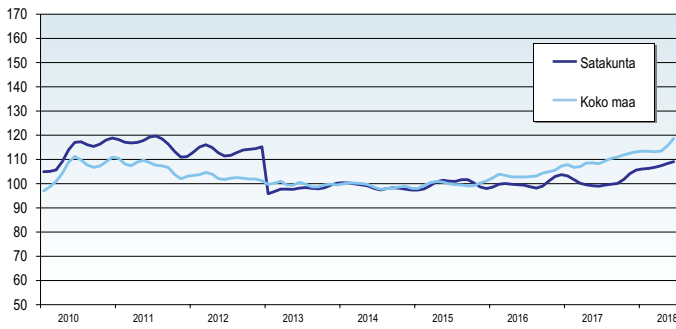
kä viittaa osaltaan tuotannon vähennyksiin sekä henkilöstön supistumiseen. Tässäkin saattaa merkittävän toimijan tilapäiset tuotantokatkokset vaikuttaa.

Koko maassa keskimäärin elintarvikkeiden valmistuksen liikevaihdon kasvu hyytyi keväällä, mutta varsinaiselta laskulta vältyttiin. Myös palkkasumma kasvoi edelleen, vaikka Tilastokeskuksen mukaan työpäiväkorjatun tuotannon määrä on ollut tämän vuoden tammi-elokuussa keskimäärin hienoisessa laskussa valtakunnallisesti. Pellervon taloustutkimus PTT:n mukaan elintarviketeollisuuden vienti on pudonnut tänä vuonna valtakunnallisesti ja kasvu on muutenkin ollut hitaampaa kuin teollisuudessa yleisesti. Alan nousu pohjautuukin kotimaisen kysynnän kasvuun. Siten viennin merkitys elin-

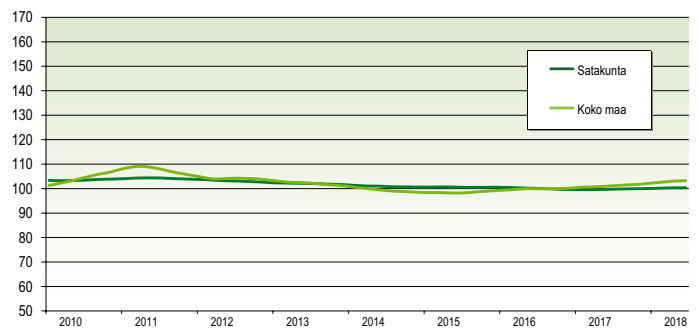
tarviketeollisuudelle on ainakin hetkellisesti vähentynyt sen laskun myötä. Kannattavia vientimarkkinoita on yhä vaikeampi löytää ja elintarvikkeiden vienti on monissa tuoteryhmissä laskenut. PTT:n mukaan kulutus-tottumusten muutokset, kuten kasvisruoan ja erikoisruokavalioiden suosion voimistuminen, lisäävät tarvetta uusille tuotteille.

Elintarviketeollisuus 2018 vs. 2017 %muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	1,1 %	3,8 %
Huhti-kesäkuu	-5,2 %	-0,1 %
Tammi-kesäkuu	-2,2 %	1,8 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	-6,2 %	2,5 %
Huhti-kesäkuu	-3,2 %	2,3 %
Tammi-kesäkuu	-4,6 %	2,4 %

Metsäteollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Metsäteollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

METSÄTEOLLISUUS

Satakunnan metsäteollisuus sai uutta puhtia vuoden 2018 alussa ja etenkin kevät osoittautui erinomaiseksi. Liikevaihto ja tärkeä vienti kasvoivat kohisten ja myös palkkasumma ponkaisi kohtalaisen vahvaan nousuun, mikä saattaa merkitä myös henkilöstömäärän elpymistä. Kasvuun kykeni alkuvuonna hie-man runsas puolet alan yritys-kannasta ja yli 15 %:n nopea nousu onnistui suunnilleen joka kolmannelta yritykseltä. Alan kasvusta valtaosa on syntynyt yli 20 työntekijän suuris- ja yksiköissä. Vientiyritykset menestyivät alkuvuodesta selvästi pelkkiä kotimarkkinayri-

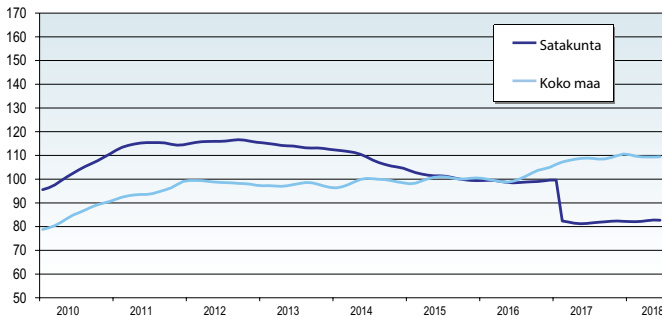
tyksiä paremmin. Vanhat toimijat loivat uut-ta kasvua tuorempien rinnalla.

Koko maassa keskimäärin metsäteollisuus oli myös vauhdissa ja etenkin viennin nousu pysyi ripeänä. Pellervon taloustutkimus PTT:n mukaan sellun vienti lisääntyy tänä vuonna reilusti Äänekosken tuotantolaitok-sen saavutettua kesällä täyden kapasiteet-tinsa. Paperin viennissä nähdään pitkäs-tä aikaa pientä nousua samoin kuin myös useiden paperilajien hinnoissa. Myös kar-tongin vienti kasvaa tänä vuonna. Sahata-varan vienti laskee tänä vuonna Kiinan ky-synnän hiipumisen vuoksi, vaikka vienti Eurooppaan ja Pohjois-Afrikkaan kasvaa. Hin-

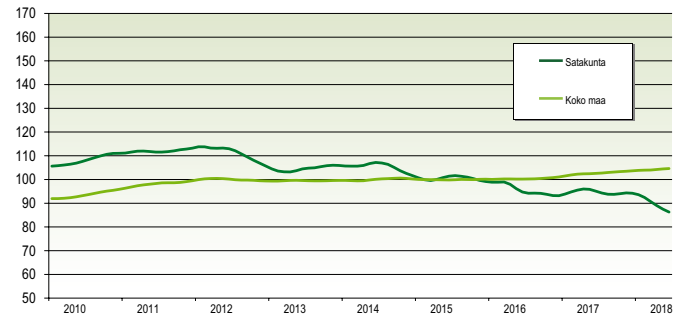
tatasa nousee sahatavaran korkean kysyn-än ja inflaation myötä.

Metsäteollisuus 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	3,9 %	4,8 %
Huhti-kesäkuu	11,4 %	7,5 %
Tammi-kesäkuu	7,4 %	6,1 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	4,2 %	2,3 %
Huhti-kesäkuu	2,7 %	3,0 %
Tammi-kesäkuu	3,4 %	2,7 %
Vienti		
Tammi-maaliskuu	4,4 %	9,9 %
Huhti-kesäkuu	12,7 %	11,8 %
Tammi-kesäkuu	8,3 %	10,8 %

Kemikaalien sekä kumi- ja muovituotteiden valmistuksen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Kemikaalien sekä kumi- ja muovituotteiden valmistuksen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

KEMIKAALIEN SEKÄ KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS

Kemianteollisuuden suhdannekuvaa var-jostaa Satakunnassa pahasti Venatorin Porin tehtaan tulipalo tammikuussa 2017. Sen jäljiltä pieni osa tuotannosta on saatu käynnistettyä, mutta koko tehdas ajetaan näillä näkymin alas vuoteen 2021 menses-sä. Tehtaalla on merkittävä rooli koko maa-kunnan kemianteollisuudessa ja viennissä, joten sen poistuminen kuvioista on aihe-uttanut selvän loven maakunnan muuten mainioon suhdannekuvaan etenkin vien-nin kehityksessä.

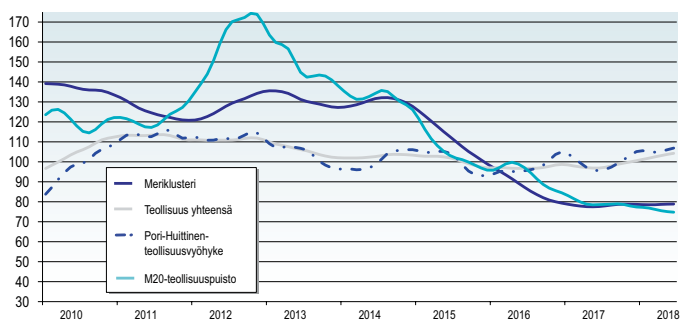
Kemianteollisuuden liikevaihdon syöksy-kierre näyttää silti oienneen kuluvan vuo-

den keväällä ja myös palkkasumma koho-si samaan aikaan kohtuullisen reippaasti. Venatoria lukuun ottamatta yrityskentän suhdannekuva piirtyy kohtalaisen suotui-sana. Liikevaihto nousi alkuvuonna lähes 60 %:ssa alan yrityksistä ja liki joka kolmas ohitti 15 %:n virstanpylvään. Huhti-kesä-kuussa myös vientiyritysten kehitys kään-tyi kohti valoisampia aikoja. Tässä saattaa näkyä Venatorin tuotannon pienimuotoi-nen käynnistyminen uudelleen. Suomes-sa keskimäärin kemianteollisuuden nousu lopahti liikevaihdossa, mutta palkkasum-man hienoinen nousu jatkui. Tilastokes-kuksen mukaan työpäiväkorjattu tuotanto

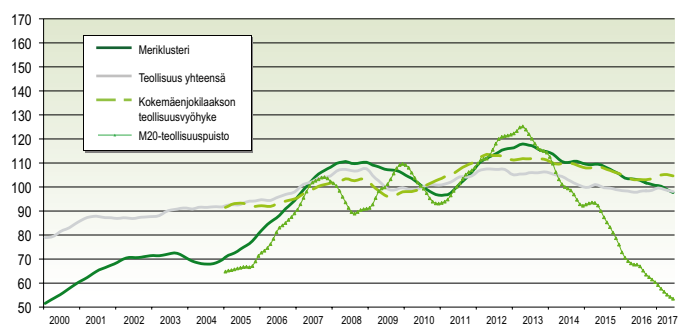
on ollut tämän vuoden tammi-elokuussa keskimäärin runsaan parin prosentin las-kussa maassamme.

Kemikaalien sekä kumi- ja muovi-tuotteiden valmistus 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	-11,0 %	0,2 %
Huhti-kesäkuu	10,3 %	-0,2 %
Tammi-kesäkuu	-0,9 %	0,0 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	-1,6 %	1,3 %
Huhti-kesäkuu	3,5 %	2,1 %
Tammi-kesäkuu	1,1 %	1,7 %

Yritysklustereiden ja koko teollisuuden liikevaihdon kehitys Satakunnassa (2015=100)

Yritysklustereiden ja koko teollisuuden palkkasumman kehitys Satakunnassa (2015=100)

Satakunnan automaatio- ja robotiikka- sekä meriteollisuusklusteri, Pori-Huittinen-teollisuusvyöhyke ja Meri-Porin M20-teollisuuspuisto

Teksti: Saku Vähäsantanen

MERITEOLLISUUSKLUSTERI

Satakunnan meriteollisuuden klusteriin kuuluu vajaat 50 meriteollisuuden kone- ja laitevalmistajaa sekä telakkaa. Satakunnan meriteollisuuden alkuvuodesta muodostui vaihteleva. Myönteinen uutinen on Mäntyluodon telakan omistajan vaihdos Pori Offshore Constructioniksi (POC), sillä telakka on pitkään viettänyt hiljaiseloa. Myös RMC on saanut edelleen hyviä uutisia mm. Tallinkin matkustajalaitavan rakentamisesta sekä puolustusvoimien laivuetilauksesta. Aivan vuoden alussa meriteollisuuden

liikevaihto supistui selvästi vientiyritysten liikevaihdon laskun myötä, mutta keväällä kasvua kertyi jo roimasti ja vientikin on jo todennäköisesti lähtenyt vetämään. Sen sijaan palkkasumma kohosi koko ensimmäisen vuosipuoliskon tasaisen nopeasti, mikä viittaa tuotanto- ja henkilöstömäärien nousuun. Yli 60 % yritysryppästä kykeni kohoottamaan liikevaihtoaan ja reippaaseen, yli 15 %:n kasvuun nappasi kiinni keskimäärin suunnilleen puolet yrityksistä. Ylivoimaisesti merkittävin vaikutus kasvuun on ollut yli 20 työntekijän yrityksillä, joita toimii Satakunnassa 25 kappaletta.

Meriteollisuusklusteri 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta
Liikevaihto	
Tammi-maaliskuu	-7,9 %
Huhti-kesäkuu	12,1 %
Tammi-kesäkuu	2,1 %
Palkkasumma	
Tammi-maaliskuu	6,3 %
Huhti-kesäkuu	7,0 %
Tammi-kesäkuu	6,6 %

PORI-HUITTINEN-TEOLLISUUSVYÖHYKE

Pori-Huittinen-teollisuusvyöhyke koostuu noin 600:sta teollisuus- ja insinööripalvelu-yrityksestä, jotka toimivat Porin Kaanaasta Huittisiin ulottuvalla vyöhykkeellä. Mukana ovat myös Noormarkun alueella toimivat teollisuuden yritykset sekä koko Porin keskusta lähiöineen. Teollisuusvyöhykkeen liikevaihto kasvoi ripeästi huolimatta kemian-teollisuuden merkittävän toimijan, Venatorin, tuotannon romahtamisesta. Noin 20 %:n kapasiteettiin saneerattu, vuoteen 2021 toimiva tuotantolaitos on saattanut kuitenkin osaltaan jopa nostaa kasvua, sillä vertailuajankohtana, vuoden 2017 alussa, tuotanto oli täysin pysähdyksissä tammikuisen tulipalon jäljiltä.

54 % alueen teollisuusyrityksistä pääsi vuoden 2018 tammi-kesäkuussa kasvuun kiinni ja 36 % saavutti nousua vähintään 15 % verran. Muuten suuri osa noususta on peräisin mainiosti kehittyneestä metallien jalostuksesta. Myös muu teknologiateollisuus on pysynyt varsin hyvässä iskussa. Palkkasummankin kohtalaisen rivakka kohoaminen viittaa tuotannon ja henkilöstön nousuun. Monista muista ryhmistä poiketen vanhojen, yli viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihdon kasvu ei juuri jäänyt jälkeen tuoreemmista verrokeistaan. Selvästi suurin vaikutus kasvuun on ollut 62:lla yli 20 henkeä työllistävällä yrityksellä. Sekä pelkät kotimarkkinat että vientiyritykset pärjäisivät alkuvuonna suunnilleen yhtä hyvin.

Pori-Huittinen-teollisuusvyöhyke 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta
Liikevaihto	
Tammi-maaliskuu	1,1 %
Huhti-kesäkuu	14,1 %
Tammi-kesäkuu	7,4 %
Palkkasumma	
Tammi-maaliskuu	3,4 %
Huhti-kesäkuu	3,6 %
Tammi-kesäkuu	3,5 %

M20-TEOLLISUUSPUISTO

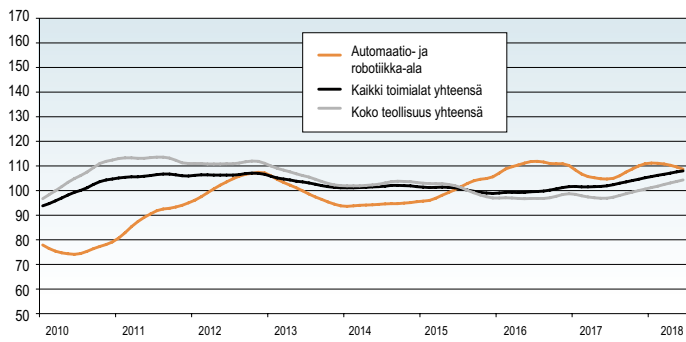
M20-teollisuuspuisto koostuu noin sadasta yrityksestä, jotka toimivat Porin Mäntyluodon, Kirrisannan, Reposaaressa, Tahkoluodon, Ahlaisten ja Lampin alueella. Siellä toimii yrityksiä aina alkutuotannosta teollisuuden kautta monipuolisiin palveluihin, joskin meriteollisuudella on vahva rooli telakan ansiosta. Alueen yrityksissä kuluva vuosikymmen on sujunut huomattavan alavireisesti, sillä Technipin telakka on määrittänyt syvän kehityskulun, jota eivät pienet ja tuoreet kasvuyrityksetkään ole kyenneet kunnolla kääntämään. Nyt tilanne lienee muut-

tumassa, sillä Technipin myytyä toimintonsa POC:lle on uutta kasvua odotettavissa. Liikevaihto laski alkuvuonna 2018 enää hieman, mutta palkkasumma putosi edelleen jyrkästi. Liikevaihdon nousuun kykeni silti puolet alueen yrityksistä ja lähes joka kolmas kasvoi vähintään 15 %:n verran. Nousua on jarruttanut yli 20 henkilön yritysten (alueella viisi kappaletta, esim. telakka) selvä lasku. Pienempien kokoluokkien nousu oli sen sijaan varsin ripeää. Myönteisenä merkinä toimii myös vientiyritysten liikevaihdon kasvu.

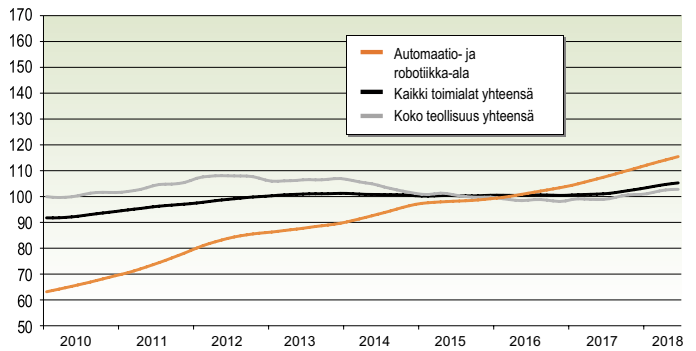
M20-teollisuuspuisto 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta
Liikevaihto	
Tammi-maaliskuu	1,2 %
Huhti-kesäkuu	-3,0 %
Tammi-kesäkuu	-0,9 %
Palkkasumma	
Tammi-maaliskuu	-14,4 %
Huhti-kesäkuu	-12,6 %
Tammi-kesäkuu	-13,5 %

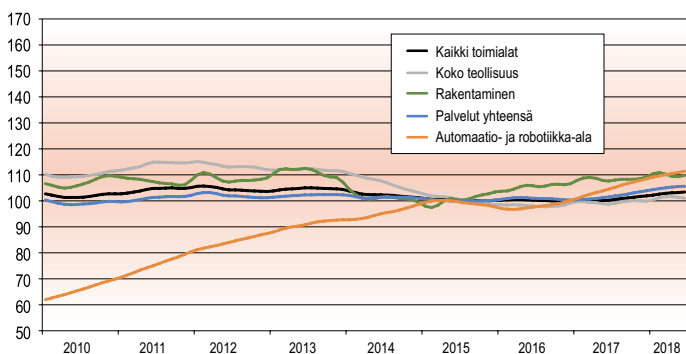
■ Yritysklustereiden seuranta toteutetaan yhteistyössä Prizztech Oy:n kanssa.

Automaatio- ja robotiikkaklusterin sekä teollisuuden ja kaikkien toimialojen liikevaihdon kehitys Satakunnassa (2015=100)

Automaatio- ja robotiikkaklusterin sekä teollisuuden ja kaikkien yritysten palkkasumman kehitys Satakunnassa (2015=100)

Automaatio- ja robotiikkaklusterin sekä päätoimialojen henkilöstön kehitys Satakunnassa (2015=100)

AUTOMAATIO- JA ROBOTIIKKAKLUSTERI

Satakunnan automaatio- ja robotiikkaklusteriin eli Robocoastiin luetaan kaiken kaikkiaan yli sata organisaatiota, joista tarkempaan tarkasteluun on valittu 52 yritystä. Valittujen yritysten toiminta keskittyy lähes pelkästään automaatioon, robotiikkaan tai tekoälyyn. Robocoast-klusteriin kuuluvat yritykset toimittavat robotiikka-, IoT-, keinoäly- ja automaatioalan ratkaisuja tai toimivat klusterin yritysten tärkeinä alihankkijoina sekä komponenttien toimittajina.

Liikevaihdon kasvu on ollut 2000-luvulla selvästi toimialojen sekä etenkin teollisuuden kehitystä myönteisempää. Vuosina 2010–2017 alan yritysten liikevaihto on kohonnut 60 %, kun taas teollisuusyritysten liikevaihto on supistunut samaan aikaan kuutisen prosenttia ja kaikkien satakuntalaisten yritystenkin keskimääräinen nousu on jäänyt kolmen prosentin tuntumaan. Vuonna 2017 liikevaihtoa kertyi yhteensä 264 milj. €.

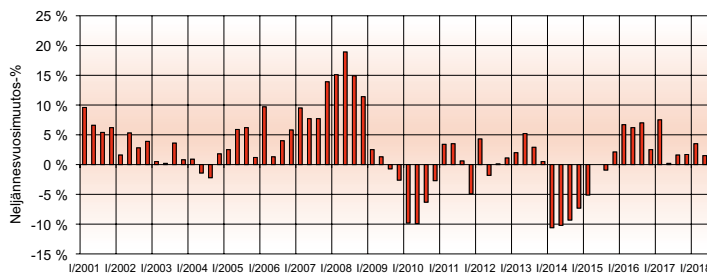
Pitkällä aikavälillä 2010–2017 alan ydinyritysten henkilöstömäärä on kasvanut jopa 57 % ja palkkasumma runsaat 60 %, mikä

on yritysten ja etenkin maakunnan teollisuuden keskitasoa selvästi myönteisempää. Teollisuudessa molemmat ovat pudonneet ja yrityksissä keskimäärin palkkasumman nousu on jäänyt varsin niukaksi, joten henkilöstömäärät ovat tippuneet hieman. Kaikkiaan automaatio- ja robotiikkaklusterin 52 ydinyritystä työllistää n. 1150 henkilöä ja palkkoja maksettiin viime vuonna 56 milj. €.

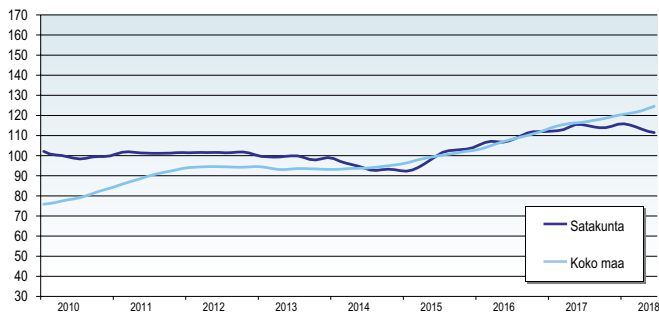
Vuoden 2018 alkupuoli sujui Robocoastissa vahvassa myötätuulessa. Liikevaihto kohoisi erittäin ripeästi ja nousu oli toimialojen kiivainta. Kasvuun pääsi käsiksi merkittävä siivu yrityksistä. Tammi–maaliskuussa 2018 57 % alan yrityskannasta nosti liikevaihtoaan ja huhti–kesäkuussa osuus kipusi jo 65 %:iin. Vähintään 15 % kasvaneiden osuus pysyi koko alkuvuoden ajan korkeana, 45 %:ssa. Pienten, alle viiden hengen yritysten liikevaihto pysyi keskimäärin alkuvuonna ennallaan, sillä ensimmäisen vuosineljänneksen kasvu vaihtui keväällä laskuksi. Suurempien yritysten tammi–kesäkuu sujui huomattavasti myönteisemmin. Sekä ulkomaankauppaan että pelkästään kotimark-

kinoille suuntautuneet yritykset pärjäisivät kutakuinkin yhtä mainiosti. Alle viisi vuotta toimineita yrityksiä on tässä tarkastelussa mukana viisi kappaletta ja niiden liikevaihto yli kolminkertaistui alkuvuonna. Niitä vanhempien yritysten liikevaihto nousi noin 13 %. Palkkasumma ja siten henkilöstömäärä kasvoivat edelleen selvästi toimialojen keskiarvoa nopeammin.

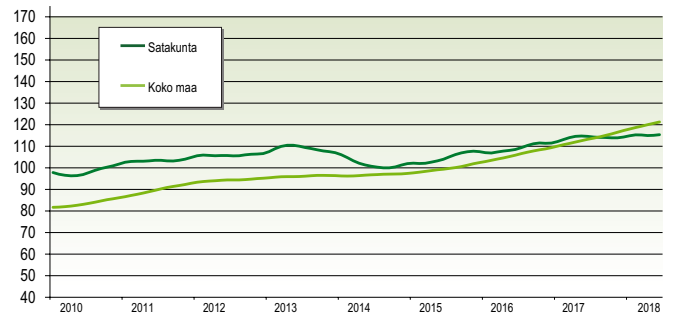
Satakunnan automaatio- ja robotiikkaklusteri 2018 vs. 2017 %muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna	
	Satakunta
Liikevaihto	
Tammi–maaliskuu	14,0 %
Huhti–kesäkuu	12,9 %
Tammi–kesäkuu	13,4 %
Palkkasumma	
Tammi–maaliskuu	10,3 %
Huhti–kesäkuu	5,9 %
Tammi–kesäkuu	8,0 %
Henkilöstömäärä	
Tammi–maaliskuu	9,5 %
Huhti–kesäkuu	5,9 %
Tammi–kesäkuu	7,7 %

Rakentamisen henkilöstömäärän kehitys Satakunnassa

Rakentamisen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Rakentamisen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

RAKENTAMINEN

Teksti: Saku Vähäsantanen

Satakunnan rakennusalan huippusuhdanne alkaa vähitellen olla ohi, sillä liikevaihdon pitkäkestoinen kasvu pysähtyi vuoden 2018 keväällä, jolloin alan liikevaihto alkoi jo selvästi laskea. Vielä aivan alkuvuodesta rakentaminen kasvoi vauhdilla. Kevään notkahdus ei kuitenkaan vaikuttanut kasvuun kyenneiden yritysten osuuteen, vaan siivu pysytteli melko tasaisesti 53 %:ssa ja yli 15 % kasvaneissa 44 %:n kieppeillä. Maakunnassa toimii 57 vähintään 20 hengen suurta yritystä. Niiden liikevaihto kääntyi selvään laskuun huhti-kesäkuun kuluessa, joten suuren painoarvonsa vuoksi koko ala taittui laskuun. Myös alle viiden hengen yritysten liikevaihto alkoi pudota samaan aikaan, joskin suuria selvästi lievemmin. Lisäksi lasku on osunut yli viisi vuotta toimineisiin yrityksiin, joita isot toimijat yleensä sattuvat olemaankin. Sama pätee vientiyrityksiin, joiden keskimääräinen liikevaihto putosi myös alkuvuoden aikana. Käännekohtan osumista kevääseen tukee myös palkkasumman nousun pysähtyminen, joskin henkilöstömäärät kohosivat vielä silloinkin vähän. Työntekijöiden määrä on joka tapauksessa huippulukemissa.

Rakennusteollisuus RT ry:n marraskuisen aluekatsauksen mukaan rakennusalan toimijat ovat kokeneet Satakunnan talonrakentamisen suhdannetilanteen tyydyttävänä. Rakennustöiden määrän ennakoidaan kuitenkin vähentyvän kevääseen mentäessä. Talonrakennusurakoitsijat odottavat toimitilojen rakentamisen pysyvän ennallaan, mutta asuntorakentamisen vähentyvän. Korkealle nousseen työllisyyden seurauksena puute työntekijöistä rasittaa eniten tuotantoa. Kuluvan vuoden huhti-kesäkuussa talonrakennustöiden aloitusten vuosisumma oli ennakkotietojen mukaan Satakunnassa 1,4 milj. m³, joka on viisi prosenttia edellisvuotta vähemmän. Myönnettyjen rakennuslupien määrä oli vastaavana aikana 1,2 milj. m³, joka sekin on 11 % edellisvuotta matalampi.

Koko maassa keskimäärin rakentamisen liikevaihto kasvoi edelleen kiivaasti alkuvuonna ja palkkasumman reilusta kohoamisesta päätellen myös henkilöstöä on palkattu lisää vastaamaan kasvanutta tuotannon ta-soa. Rakennusteollisuus RT ry:n lokakuisen suhdannekatsauksen mukaan rakentamisen

suhdanne-tila onkin tänä vuonna ollut ennakoitua suotuisampi maassa keskimäärin. Rakennusteollisuus RT on nostanut ennustettaan hieman keväästä ja ennakoi rakentamisen kasvavan tänä vuonna kolme prosenttia. Nousukauden arvioidaan kuitenkin kääntyvän loivasti ja ensi vuonna jäädään todennäköisesti nollian tuntumaan. Rakentamista on kannatellut ennätyskellisen vilkkaana jatkunut asuntorakentaminen, mutta se on saavuttamassa lakipisteensä syksyn aikana.

EK:n mukaan maamme rakennusalan luottamus heikkeni edelleen lokakuussa, jolloin indikaattorin saldoluku tippui +4:aan edelliskuun +8:sta. Pitkän aikavälin keskiarvo on -7, joten luottamus on silti edelleen selvästi tavanomaista vahvempaa.

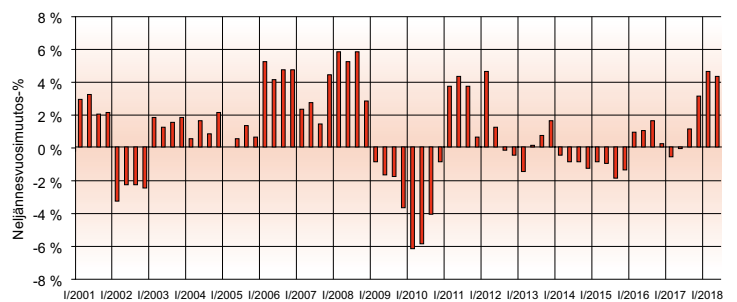
Rakentaminen 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	5,1 %	2,9 %
Huhti-kesäkuu	-4,5 %	6,5 %
Tammi-kesäkuu	-0,2 %	4,9 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	4,1 %	7,3 %
Huhti-kesäkuu	-0,2 %	6,0 %
Tammi-kesäkuu	1,8 %	6,6 %
Henkilöstömäärä		
Tammi-maaliskuu	3,5 %	
Huhti-kesäkuu	1,5 %	
Tammi-kesäkuu	2,5 %	

PALVELUT

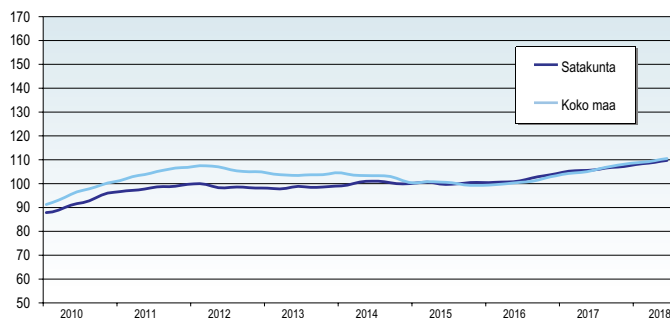
Teksti: Saku Vähäsantanen

Tukku- ja vähittäiskauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta, liike-elämän palvelut, yksityiset sosiaali- ja terveystalot sekä luovat alat

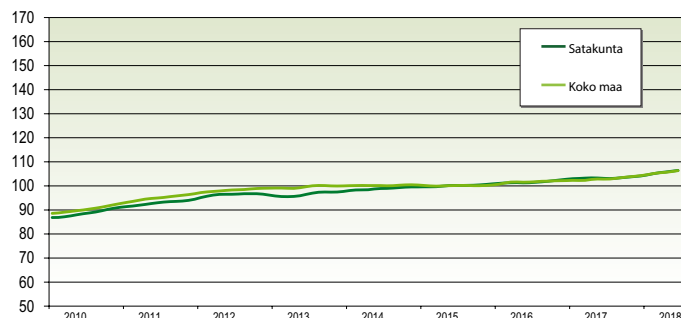

Palveluiden henkilöstömäärän (TOL G1JLMNQ) kehitys Satakunnassa

Palvelualojen suhdannekuva piirtyy hyvin myönteisenä Satakunnassa, sillä tammi–kesäkuussa 2018 kaikki päätoimialat pysyivät kasvuimussa mukana ja kaupan sekä luovien alojen nousu alkoi pienen tauon jälkeen. Etenkin liike-elämän palveluiden kasvu jatkui kiivaana, sillä tuki- ja suunnittelupalveluiden kysyntää on tukenut teollisuuden vahva noste. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan kehitys vaikutti myös vakaan nousujohteiselta. Maassa keskimäärin viivat osoittavat samaan suuntaan, joskin etenkin kauppa menestyi Satakuntaa hieman paremmin ja liike-elämän palvelut vastaavasti heikommin. Palkkasumma kasvoi kautta linjan, sillä palvelualoilla työskenteli Satakunnassa vuoden 2018 tammi–kesäkuussa 4,4 % enemmän henkilöstä kuin samaan aikaan vuotta aiemmin. EK:n mukaan maamme palveluyritysten luottamusindikaattori aleni lokakuussa viidellä pisteellä +15:een lähelle pitkän aikavälin keskiarvoa, joka on +14.

Kaupan liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Kaupan palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

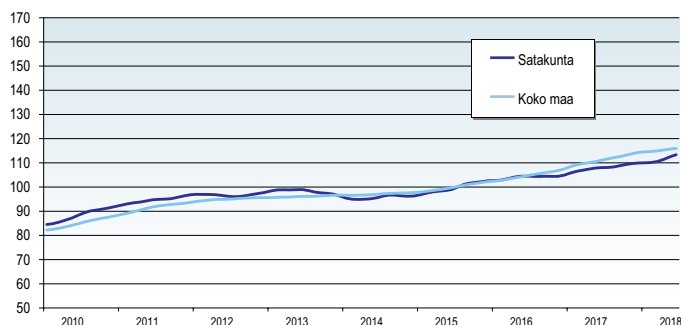
Satakuntalainen tukku- ja vähittäiskauppa virkosi pienen tauon jälkeen vuoden 2018 tammi-kesäkuussa. Liikevaihto kasvoi selvästi, mutta kehitys jäi edelleen alle valtakunnallisen tason. Alkuvuonna keskimäärin 51 % maakunnassa toimivista kaupan alan yrityksistä pääsi kasvuun kiinni ja 27 % saavutti nousua vähintään 15 % verran. Parhaiten vuoden alkupuolisko sujui yli 20 henkilön yrityksissä, joiden liikevaihto kohosi keskimäärin viittisen prosenttia. 5–19 työntekijän yritysten kasvu jäi kolmen prosentin tuntumaan. Sen sijaan alle viiden hengen yritysten liikevaihto laski vielä ensimmäisellä vuosineljänneksellä parisen prosenttia, mutta kasvoi jo seuraavalla lähes

kaksi prosenttia edellisvuoden vastaavaan aikaan verrattuna.

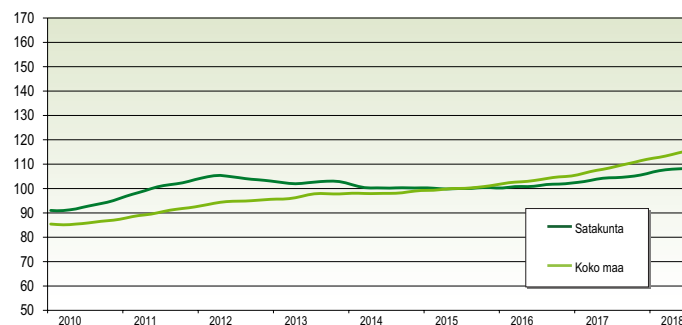
Alle viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihto kasvoi tammi-kesäkuussa keskimäärin 15 % ja niitä vanhempien vajaat kolme prosenttia. Ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten kasvu jäi selvästi alle pelkkiin kotimarkkinoihin keskittyvien yritysten. Toisaalta vientirytysten, jotka eivät harjoita tuontia, kehitys oli erittäin suotuisaa. Palkkasumma kasvoi sekä Satakunnassa että maassa keskimäärin aiempaa ripeämmin, joten henkilöstömäärä on saattanut myös alkaa loivasti kohota. EK:n luottamusindikaattoreiden mukaan indikaattorin saldoluku pysyi loka-

kuussa lähes ennallaan (+11), joten kaupan luottamus on yhä pitkän aikavälin keskiarvoa (-1) selvästi vahvempaa.

Tukku- ja vähittäiskauppa 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	2,6 %	4,0 %
Huhti-kesäkuu	3,9 %	5,1 %
Tammi-kesäkuu	3,3 %	4,6 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	2,4 %	3,1 %
Huhti-kesäkuu	2,5 %	2,9 %
Tammi-kesäkuu	2,4 %	3,0 %

Majoitus- ja ravitsemispalveluiden liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

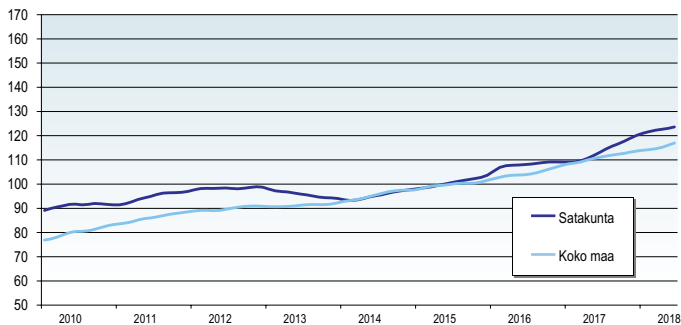
Majoitus- ja ravitsemispalveluiden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

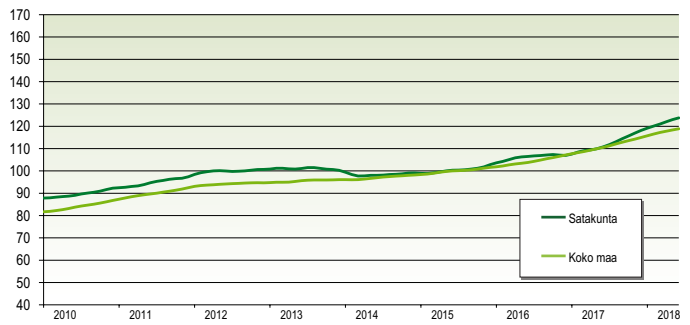
Majoitus- ja ravitsemistoiminnan kehitys jatkui varsin vakaana vuoden 2018 tammi-kesäkuussa sekä Satakunnassa että valtakunnallisesti. Kasvua on saattanut tukea ravintoloiden aukioloaikojen vapautus. Hieman yli puolet alan yrityksistä maakunnassa kykeni nostamaan liikevaihtoaan ja vajaa 30 % ylsi vähintään 15 %:n kasvuun. Yli 20 henkilöä työllistävät yritykset loivat eniten liikevaihdon nousua, keskimäärin viittisen prosenttia vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla. Sen sijaan pienempien yritysten lii-

kevaihto aleni vielä tammi-maaliskuun aikana, mutta jo keväällä kasvu orasti niissäkin. Alle viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihto kohosi noin 23 %. Niitä vanhempien yritysten keskimääräinen liikevaihto jäi aivan vuoden alussa pakkaselle, mutta kasvoi parisen prosenttia keväällä vuodentakaisesta vastaavasta ajanjaksosta. Palkkasumma kasvoi varsin ripeästi sekä Satakunnassa että etenkin koko maassa keskimäärin, joten henkilöstömäärää lienee lisätty.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna		
	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	2,3 %	3,9 %
Huhti-kesäkuu	4,9 %	5,7 %
Tammi-kesäkuu	3,7 %	4,8 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	5,8 %	6,8 %
Huhti-kesäkuu	3,1 %	6,0 %
Tammi-kesäkuu	4,3 %	6,4 %

Liike-elämän palvelujen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Liike-elämän palvelujen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

LIIKE-ELÄMÄN PALVELUT

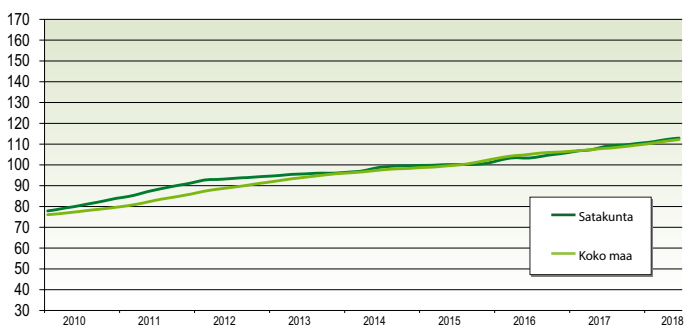
Liike-elämän palveluiden nousukiito jatkui voimakkaana erityisesti Satakunnassa vuoden 2018 tammi-kesäkuussa. Alaa on nostanut käynnissä oleva lounaisen Suomen ns. positiivinen rakennemuutos, joka on kohentanut alueen vientiteollisuutta. Teollisen tuotannon mainio vire on taas heijastunut erityyppisten tuki- ja suunnittelupalveluiden kysyntään sekä työvoiman vuokraukseen. Nämä kaikki näkyvät liike-elämän palveluiden nousuna. 57 % alan yrityksistä pääsi kasvuimuun mukaan alkuvuonna ja 37 % kannasta saavutti sitä vähintään 15 %:n verran. Yrityskenttä vaikuttaa siten hieman ha-

janaiselta, sillä kysynnän voimakas kasvu ei ole koskettanut miltei puolta yrityksistä. Voimakkainta nousu on ollut yli 20 henkilön yrityksissä, joita toimii maakunnassa 82 kappaletta. Myös 5–19 henkilön yritykset olivat hyvässä vireessä. Sen sijaan määrällisesti suurimman ryhmän, alle viiden työntekijän yritysten nousu jäi viiteen prosenttiin. Tämä selittää myös yritysten suuria keskinäisiä eroja kehityksessä. Ulkomaankauppaa harjoittavien yritysten kehitys ei poikennut kovin paljon muista. Alle viisi vuotta toimineiden yritysten liikevaihto kasvoi noin 35 %, kun taas iäkkäämpien nousu jäi viiden prosentin tienoille, mikä sekin on toki kova saavutus. Palkkasumma kasvoi poikkeuksellisen pöntevas-

ti Satakunnassa, joten työpaikkoja on lisätty runsain mitoin. Koko maassakin nousu ylitti selvästi toimialojen keskitason.

Liike-elämän palvelut 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

Liikevaihto	Satakunta	Koko maa
Tammi-maaliskuu	11,9 %	4,5 %
Huhti-kesäkuu	10,8 %	5,6 %
Tammi-kesäkuu	11,4 %	5,0 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	11,9 %	7,8 %
Tammi-maaliskuu	11,4 %	7,6 %
Tammi-kesäkuu	11,6 %	7,7 %

Yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

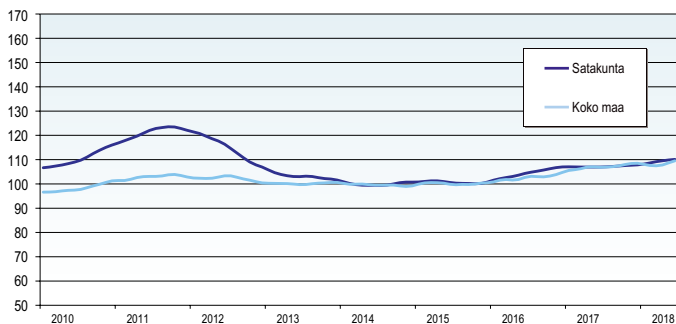
YKSITYISET SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden palkkasumman nousu jatkui vuoden 2018 tammi-kesäkuussa. Kasvu oli aiempaa nopeampaa, eikä Satakunnan ja maan keskita-

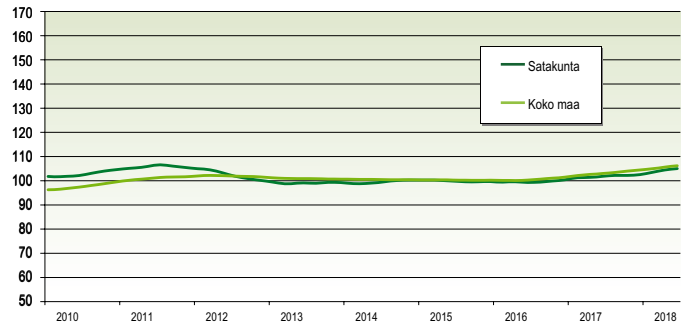
son välille juuri eroja syntynyt. Liikevaihdoista ei tietoja ole saatavilla, mutta tällä vuosituhanalla ala kuuluu siinäkin ehdottomaan kärkirykymään.

Yksityiset sosiaali- ja terveystalvelut 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

Palkkasumma	Satakunta	Koko maa
Tammi-maaliskuu	3,6 %	3,2 %
Huhti-kesäkuu	5,1 %	6,0 %
Tammi-kesäkuu	4,4 %	4,7 %

Luovien alojen liikevaihdon kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

Luovien alojen palkkasumman kehitys Satakunnassa ja koko maassa (2015=100)

LUOVAT ALAT

Luoviin aloihin luetaan tässä yhteydessä joukkoviestintä, muotoilu, mainonta, taide, kulttuuriperintö, viihde, urheilu ja käsityöalat. Niiden yhteenlaskettu liikevaihto kääntyi kasvuun myös Satakunnassa nousukauden imussa vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla. Koko maassa kehitys oli varsin nahkeaa kehnohkon talven vuoksi. Keväällä kasvu alkoi uudelleen. Liikevaihto alittaa Satakunnassa selvästi vuoden 2011 tason, joten laskukausi on kurittanut alaa monia muita palvelualoja rankemmin. Kasvuun kyenneiden yritysten osuus jäi ainakin Satakunnassa alkuvuonna poikkeuksellisen matalaksi, sillä vain harvempi kuin joka toinen, 47 %, kykeni ko-

hottamaan liikevaihtoaan. Silti 35 % kaikista yrityksistä saavutti vähintään 15 %:n nousun, joten ala näyttää varsin kaksijakoiselta: suuri osa kasvaa hyvin ripeästi ja toiselta puolelta, lähinnä pienyrityksistä, häviää liikevaihtoa. Satakunnassa alan on nostanut pinnalle määrätään harvalukuiset (27 kpl) yli 20 henkilön yritykset, joiden liikevaihto kohosi alkuvuonna yli kuusi prosenttia. Sen sijaan pienempien yritysten liikevaihto laski selvästi vielä aivan alkuvuodesta, mutta keväällä alle viiden henkilön yritysten kasvu alkoi vankkana. Palkkasumma kohosi hieman sekä Satakunnassa että valtakunnallisesti, joten henkilöstömäärä on saattanut alkaa kohota.

Luovat alat 2018 vs. 2017 %-muutos edellisvuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna

	Satakunta	Koko maa
Liikevaihto		
Tammi-maaliskuu	0,8 %	-0,1 %
Huhti-kesäkuu	4,4 %	2,3 %
Tammi-kesäkuu	2,7 %	1,2 %
Palkkasumma		
Tammi-maaliskuu	2,5 %	2,5 %
Huhti-kesäkuu	3,2 %	3,1 %
Tammi-kesäkuu	2,9 %	2,8 %

■ Luovien alojen tarkempi toimialajaotus on nähtävillä osoitteessa <http://www.satamittari.fi/sites/satamittari.fi/files/asiakaskuvat/muunnokset/linkki0ID57.htm>.

Matkailun toimiala maailmalla, Suomessa ja Satakunnassa

Teksti: Samuli Aho

Ihminen on matkailutunut ammuksista ajoista lähtien. Matkailuun on ollut mitä moninaisimpia syitä, kuten esimerkiksi halu nähdä maailmaa, kaupankäynti, pyhiinvaellus, tutkimus, loma ja virkistys. Se on ollut myös yläluokan muoti-ilmiö.

Matkailu lähiympäristönsä ulkopuolelle alkoi kylämuodostamisen yhteydessä. Osa kylästä poistui hetkeksi metsästämaan riistaa jalan tai vesistöjä pitkin paremmille riistamailla oman kotikylänsä lähellä olevan riistan vähentyessä. Matkalle lähdettiin ruoanhaun lisäksi myös paetessa vaaraa, tutkimusmatkailun, uskonnollisten syiden tai muun väestön kanssa käytävän kaupankäynnin tarpeiden vuoksi. Kaupunkien kasvaessa uudet keksinnöt nopeuttivat osaltaan matkailun kasvua. 5000–1000 eKr. matkailun tarpeita huomioitiin rakentamalla sitä tukevia tie-

verkostoja sekä pysähdys/lepopaikkoja. Liikumisesta helpotti hevostaunujen hyödyntäminen liikkumisessa. 1000 eKr–1000 jKr kaupankäyntiä ja matkustelua lisäsivät yhteisen kielien ja rahan leviäminen. Vaurauden ja kaupunkien kasvun myötä matkailu yleistyi keskiluokan keskuuteen. Työväki ja orjat tekivät paljon aikaa vievät työt, joten keskiluokalla riitti vapaa-aikaa ja rahaa tapahtuma- ja huvimatkusteluun. Keskiajalla (500–1300) yleinen matkustus väheni rikollisuuden lisääntyessä ja matkustuksen tullessa siten vaarallisemmaksi. Yhä kuitenkin matkustettiin markki-

noille, kaupunkeihin, tehtiin pyhiinvaellusretkiä ja muutettiin kaupunkeihin.

Uudella ajalla (1500–1800) yläluokkaisilla nuorilla miehillä oli muotia tehdä Grand Tour eli suuri matka Euroopan kulttuurikeskuksiin. Matkan tarkoituksena oli oppia, sivistyä ja kouluttautua. Matka saattoi kestää useitakin vuosia. Ilmiö jatkui osaltaan myös tänäkin päivänä nuorten vaihto-oppilas- ja interrailmatkailuna. Kaupan lisäksi näihin aikoihin tehtiin myös runsaasti tutkimusmatkoja, joilla kartoitettiin ennen tuntemattomia paikkoja.

Varsinaisesta turismista nykymerkityksessä voidaan puhua vasta teollistumisen yhteydessä 1700–1800-luvun vaihteesta lähtien, jolloin turismi vakiintui Englannissa tarkoittamaan paikallisista nähtävyyksistä kiinnostuneita ihmisiä. Massaturismilla tässä yhteydessä tarkoitettiin suurten ihmisjoukkojen matkustamista samankaltaisilla standardoiduilla pakettimatkoilla. Vuonna 1841 Thomas Cook järjesti ensimmäisen ryhmämatkan näissä merkeissä raittiuskokoukseen Liverpoolista Manchesteriin. Matkailu sai ison piristysruiskeen höyrykoneen keksimisen myötä. Höyryllä kulkevat junat sekä aikaisempia purjelaivoja nopeammin ja varmemmin kulkevat höyrylaivat tekivät matkustamisesta nopeampaa ja varmempaa.

Matkailun lisääntymiseen on osaltaan syytä myös maanteiden kehittyminen sekä yksityisautoilun kasvu 1900-luvun alkupuolelta lähtien, kun 1920-luvulla Fordin T-malli toi automatkailun kaiken kansan ulottuville. Matkaa tehtiin myös ilmoitise ensin ilmalaivojen ja myöhemmin lentokoneiden avulla. 1950-luvulla suihkumoottorilentokoneet lisäsivät matkustamista tuntuvasti. Matkustamisesta on tullut helppoa, halpaa ja nopeaa Massaturismi onkin tyypillisesti ollut teollistuneen ajan ilmiö.

Matkailun kansantaloudellinen merkitys EU-maissa

Matkailu koskettaa kansantalouden useaa eri toimialaa, joiden palveluja matkailija käyttää. Näitä toimialoja ovat esimerkiksi liikenne ja majoituspalvelut, ravintoloiden, vähittäiskauppojen, kulttuurilaitosten, kylpylöiden ja urheilukeskusten palvelut. Tilastokeskus ja World Tourism Organization, WTO määrittävät matkailun toimintana, jossa ihmiset matkustavat eliniirinsä ulkopuolelle ja oleskelevat siellä olevassa kohteessa enintään yhden vuoden ajan. Matkalla voi olla mikä tahansa tarkoitus (esimerkiksi liikematka, vapaa-ajanmatka tai muu henkilökohtainen matka) paitsi ettei se saa koskea työskentelyä matkan kohteessa osuvan henkilön, sijaitsevan yrityksen tai kotitalouden palveluksessa.

Matkailualaa mitataan Tilastokeskuksen mukaan matkailutilinpidon ja matkustustaseen avulla. Matkailutilinpito kuvaa matkailun asemaa osana kansantaloutta. Kansantalouden tilinpito on kansantalouden kuvauksen ydin ja matkailutilinpito on sitä täydentävä ja tarkentava osa. Matkailutilinpito tuottaa lukuja mm. kansainvälisistä matkailutuloista, matkailun työllistäväydestä ja matkailun merkityksestä eri toimialoilla, kuten majoitus- tai ravintola-alalla. Matkustustase kuvaa taas tarkastelun kohteena olevan maan

kansainvälisten matkailutulojen ja -menojen suhdetta. Matkustustase on positiivinen, jos maassa käyneiden ulkomaisten matkailijoiden tuomat tulot ovat suuremmat kuin maan asukkaiden kulutus ulkomaanmatkoilla. Tase on negatiivinen, jos sen aiheuttamat menot ovat suuremmat kuin siitä saadut tulot.

Ulkomaan matkailijoiden määrä ylitti miljardin ensi kertaa maailmassa vuonna 2012 YK:n Maailman matkailujärjestön (UNWTO) mukaan. UNWTO:n julkaisun ”Tourism highlights” mukaan EU on tärkeä matkailukohde ja koko maailman suosituimpien kymmenen kohdemaan joukossa olikin vuonna 2015 viisi EU:n jäsenvaltiota.

Joka kymmenes yritys Euroopassa (pl. rahoitusala) eli 2,3 miljoonaa yritystä toimi matkailualalla. Vuonna 2014 ja ne työllistivät yhteensä 12,3 miljoonaa työntekijää. Eurostatin tilaston mukaan matkailu tuottamat tulot suhteessa bruttokansantuotteeseen olivat vuonna 2016 EU28-maissa keskimäärin 0,8 % ja absoluuttiset matkailu tulot olivat yhteensä 112,3 miljardia euroa. Matkailulla onkin suuri vaikutus Euroopan maiden talouksiin ja se voi osaltaan edistää työllisyyttä ja talouskasvua sekä parantaa reuna-alueiden ja kehitysmättömien alueiden kehitystä.

Matkailu tuo mukanaan myös ongelmia. Matkailun lisääntyessä tuhoaan samalla alkuperäiskulttuureja ja perinteitä, samalla uusille paikkakunnille levittäytyy vieraita kasveja, eläimiä ja tauteja, joilla voi olla suuria ja tuhoisia vaikutuksia paikallisväestöön, luontoon ja eläimistöön. Matkailu lisää osaltaan myös talouden rakenteiden vääristymistä, nähtävyyksien rapistumista ja ympäristön saastumista.

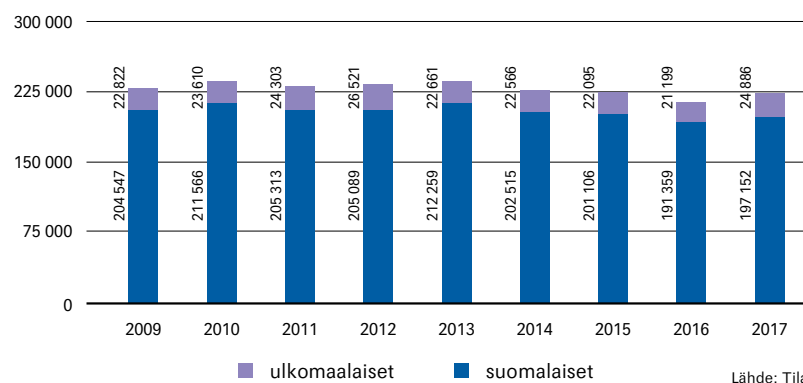
Matkailu Suomessa ja Satakunnassa

Matkailulla on suuri merkitys Suomen kansantaloudelle. Suomessa kävi 8,3 miljoonaa ulkomaista matkailijaa, joilla oli 6,7 miljoonaa rekisteröityä yöpymistä majoitusliikkeissä (yöpymisiä oli yhteensä 21,9 miljoonaa) vuonna 2016. Matkailualalla toimi lähes 29 000 yritystä ja ne työllistivät yhteensä noin 137 800 henkeä. Alan työvoima määrä kasvoi 43 prosenttia vuosina 1995–2016 samaan aikaan, kun muut perinteiset toimialat vähensivät työvoimansa.

World Travel & Tourism Council 2018:in mukaan matkailun kokonaiskysyntä (kotimainen ja ulkomaalainen) oli 13,8 miljardia euroa ja

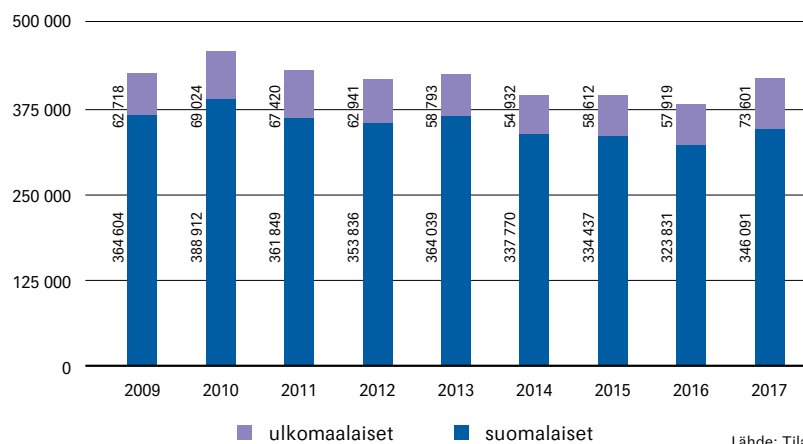

KUVIO 1. Satatakunnan majoitusliikkeisiin saapuneet vieraat

Lähde: Tilastokeskus

KUVIO 2. Satatakunnan majoitusliikkeiden yöpymiset

Lähde: Tilastokeskus

Satakunnan majoitusliikkeisiin saapuneiden vieraiden määrät ja niiden yöpymisten määrät ovat olleet laskusuuntaisia vuodesta 2011 alkaen vuoteen 2016 saakka (kts. kuvat 1 ja 2). Majoitusliikkeisiin saapuneiden määrä on vaihdellut (212 558, 235 176) välillä ja niiden yöpymisten (381 750, 427 322) välillä ajanjaksolla 2009–2017. Majoitusliikkeisiin saapuneista vieraista keskimäärin 89,7 % oli suomalaisia ja 10,3 % ulkomaalaisia, kun taas yöpymisten osalta keskimäärin 84,9 % oli suomalaisten ja 15,1 % ulkomaalaisten tekemiä ajanjaksolla 2009–2017.

>> sen kokonaisvaikutus bruttokansantuotteen oli 8,3 prosenttia vuonna 2017. Matkailun kokonaisvaikutukseen sisältyvät suorat, epäsuorat ja välilliset vaikutukset eli sellaisten henkilöiden kulutus, jotka ovat suoraan tai epäsuorasti matkailualan palveluksessa. Muihin teollisuudenaloihin verrattuna matkailu on suurempi kuin elintarviketeollisuus ja lähes yhtä suuri kuin maa-, metsä- ja kalatalous. Matkailuvienti oli kolmanneksi suurin vientitoimiala 4,4 miljardilla eurola vuonna 2017.

Matkailun vaikutus ei ole tasaisesti jakautunut koko maahan, vaan absoluuttisesti suurimmat vaikutukset ovat keskittyneet suuriin kaupunkeihin ja matkailukeskuksiin. Suhteessa väkilukuun matkailulla on kuitenkin merkittävä vaikutus myös pienillä paikkakunnilla. Yksittäisistä maakunnista Uudellemaalle keskittyi suurin osa (49,6 prosenttia) matkailijoiden kulutuksesta vuonna 2015, muita keskeisiä maakuntia olivat Varsinais-Suomi (5,5 prosenttia), Pirkanmaa (5,5 prosenttia) ja Lappi (6,3 prosenttia).

Ulkomaalaisten matkailijoiden kysyntä (yhteensä 3,588 miljardia euroa) kohdistui vuonna 2015 pääosin Uudellemaalle (60,1 prosenttia), Etelä-Karjalaan (5,3 prosenttia) ja Lappiin (10,6 prosenttia).

Kotimaisten matkailijoiden kysyntä (yhteensä 10,166 miljardia euroa) kohdistui pääosin samaan aikaan Uudellemaalle (43,7 prosenttia), Varsinais-Suomeen (6,7 prosenttia), Pirkanmaalle (7,0 prosenttia) ja Pohjois-Pohjanmaalle (5,4 prosenttia). Varsinais-Suomi ja Uusimaa ovat keskeisiä laivaliikenteen solmukohtia, Uusimaa ja Lappi ovat keskeisiä lentoliikenteen solmukohtia ja Etelä-Karjala on taas tärkeä autoileville venäläisturisteille.

Satakunnan matkailutoimialan kokonaiskysyntä oli 227 miljoonaa euroa vuonna 2015, josta 25 miljoonaa oli ulkomaisten matkailijoiden ja 202 miljoonaa kotimaisten matkailijoiden tuottamaa. Matkailun kokonaiskysyntä vastasi 2,8 prosenttia maakunnan bruttokansantuotteesta käyvin hinnoin. Ala työllisti 4 450 henkeä, joka oli 4,4 prosenttia maakunnan työvoimasta.

Mitä Satakunnan maakunta sitten voi tarjota matkailijalle. Satakunnassa on esillä näkyvästi sekä esihistoria, keskiaika ja uudempi aika. Esihistoriallisia kohteita on keskittynyt erityisesti Eurajoen ja Euran välimaastoon, jossa erityisesti Sammallahdenmäessä sijaitsee esihistoriallinen hautausalue. Suomen suurin hiidenkiva eli Kuninkaanhauta sijaitsee taas Paneliassa. Keskiakaisia matkailukohteita taas löytyy Köyliöstä, jonka kaupungin keskustassa sijaitsee Lallin patsas. Matkailijoita varmaan kiinnostaa käydä myös Köyliön järvellä katsomassa Piispa Henrikin ja Lallin välienselvittelypaikkaa? Ulvilan keskiaikainen kirkko on yksi merkittävimmistä keskiaikaisista rakennuksista. Uudempia matkakohteita olisi taas esimerkiksi Rauman puutalo miljö, Yterin uimaranta ja Olkiluodon ydinvoimala. Unesco on nimennyt Vanhan Rauman ja Sammallahdenmäen muinaishaudat maailman perintökohteiksi.

LÄHTEET

Eurostat (2018). [viitattu: 1.11.2018].
Saantitapa: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=bop_c6_q&lang=en

Suomen virallinen tilasto (SVT): Majoitustilasto [verkkójulkaisu].
ISSN=1799-6309. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 6.7.2018].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/mat/index.html>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Suomalaisen matkailu [verkkójulkaisu].
ISSN=1798-8837. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 1.11.2018].
Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/smat/kas.html>

Thomas Cook Round the World tour 1872-1873 World Heritage Site.

Tilastokeskus (2018), Tilastotietokanta Rudolf

UNWTO Tourism Highlights, 2018 Edition [viitattu: 1.11.2018].
saantitapa: <http://marketintelligence.unwto.org/publication/unwto-tourism-highlights-2018>

World Travel & Tourism Council 2018 [viitattu: 1.11.2018].
saantitapa: <https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/countries-2018/finland2018.pdf>

Satakunta kärkijoukoissa RIS3-tavoitteiden monitoroinnissa

Teksti: Kirsi Kari

Euroopan unionin kasvustrategiassa keskitytään viiteen tavoitteeseen, jotka koskevat työllisyyttä, tutkimusta, koulutusta, köyhyyden vähentämistä sekä ilmasto- ja energia-kysymyksiä. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi EU edellyttää, että jokainen alue laatii aluekehitysnäkökulmaa painottavan tutkimuksen ja innovaatio toiminnan älykkään erikoistumisen strategian RIS3, Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation.

Satakunnan talous -katsauksen kesäkuun 2017 numerossa Teemu Haukioja esittelee Euroopan komission aluekehitystyön tueksi laatimaa käsikirjaa "Implementing Smart Specialisation Strategies". Käsikirjan viimeisessä luvussa tarkastellaan monitorointia, jolla tavoitellaan älykkään erikoistumisen vai-

kuttavuutta. Monitoroinnin avulla on tarkoitus selvittää, tehdäänkö alueella asioita oikein ja oikeita asioita. Tässä, nyt käsillä olevassa artikkelissa tarkastellaan tarkemmin käsikirjan viimeisen luvun, monitoroinnin ratkaisuja kansallisesti ja kansainvälisesti.

Suomessa maakuntien liitot toimivat aluekehittämisviranomaisina maakunnissa ja maakuntaohjelmat linjaavat kunkin alueen kehittämistä maakuntatasolla. Valtion aluehallintoviranomaiset edistävät maakuntaohjelman toteuttamista. Kunkin maakunta esittelee maakuntansa kehittämisen päätavoitteet maakuntasuunnitelmassaan. Maakuntaohjelma sovitaa yhteen maakunnalliset, kansalliset ja EU:n aluepolitiikan tavoitteet ollen samalla osa maakunnan suunnittelujärjestelmää. Maakuntaohjelmassa keskitytään

neljän vuoden aikana toteutettavaan kehittämiskokonaisuuksiin, joihin voidaan yleisellä tasolla liittää rahoitus ja muut resurssit.

Maakuntiemme älykkään erikoistumisen suunnittelun taso ja tavat poikkeavat huomattavasti toisistaan. Osa maakunnista on pohtinut asioita jo pitkään, osa on vasta alkutaipaleella. Älykkään erikoistumisen painopisteitä esitellään maakuntien omilla nettisivuilla eri tavoin: osa maakunnista esittelee painopisteitä hyvinkin tarkkaan, osa ylimalkaisemmin älykkään erikoistumisen strategian tavoitteina ja esimerkiksi Keski-Pohjanmaa avaa painopisteiden sijasta tapaa toimia.

Rekisteröityminen Euroopan komission S3 Platformiin voi tapahtua valtio- tai aluekohtaisesti. Vaikka rekisteröityminen olisi tehty

valtiotasolla, on silti mahdollista tarkastella teemoja aluekohtaisesti alueen omista lähtökohdista. Älykkään erikoistumisen teemoja tarkastellaan Luxemburgia lukuun ottamatta kaikissa EU-maissa, mutta paikoin myös Euroopan Unionin ulkopuolella. EU:n ulkopuoliset toimijat ovat pääasiassa EU:n lähi-alueilta, mutta käsitettä hyödynnetään myös esimerkiksi Australiassa. EU-maissa valtioiden sisällä on vielä useita alueita, joissa teemaa ei tällä hetkellä hyödynnetä ollenkaan.

Kuten älykkään erikoistumisen suunnittelun taso ja tavat, myös monitorointiratkaisut poikkeavat huomattavasti toisistaan niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Osa Suomen maakunnista monitoroi älykkään erikoistumisen painopisteiden tilaa ja kehitystä. Joidenkin maakuntien osalta näihin löytyy selkeät indikaattorit, joillakin maakunnilla tarkasteltavia mittareita tai indikaattoreita on hyvin pieni määrä, osa taas tarkastelee painopisteitään hyvin laajalla indikaattoristolla. Osassa maakuntia, kuten esimerkiksi Satakunnassa, maakunnan omilta sivuilta ei mitareita tai indikaattoreita löydy, mutta niille on luotu omat nettisivustonsa. Satakunnan älykkään erikoistumisen indikaattoristo löytyy osoitteesta: <http://www.satamittari.fi/%C3%A4lyk%C3%A4s-erikoistuminen>. Tyypillisesti maakunnat tarkastelevat näillä erillisillä sivustoilla alue-ennakointiin liittyviä mittareita, kuten väestörakennetta, työmarkkinaa ja koulutusta. Mitattavat aiheet luonnollisesti vaikuttavat älykkään erikoistumisen teemoihin, mutta niitä ei tyypillisesti ole linkitetty yhteen maakunnan valitsemien älykkään erikoistumisen painopisteisiin.

Kuten taulukosta 1 havaitaan, lähes puolet maakunnistamme tarkastelee älykkään erikoistumisen painopisteiden kehitystä indikaattorien avulla ainakin jossakin määrin. Kymenlaaksossa maakuntaohjelma luettelee mahdollisia älykkään erikoistumisen mitareita, joista tulisi valita tarkoituksenmukaisimmat. Epäselväksi kuitenkin jää, onko näin myös toimittu.

Keski-Pohjanmaalla maakuntaliiton sivuilta löytyy tilasto- ja ennakointitietoa esimerkiksi maakunnan elinkeinorakenteesta ja yrityssektorin suhdannekehityksestä, mutta näitä ei ole linkitetty mitenkään maakuntaohjelman kehittämisteemoihin. Etelä-Karjalassa, Keski-Suomessa, Lapissa, Pohjanmaalla ja Päijät-Hämeessä on tehty ratkaisu, jossa strategian toteutumista tarkastellaan muutaman numeerisen avainindikaattorin avulla. Esimerkiksi Keski-Suomessa näitä mittareita on neljä, Päijät-Hämeessä seitsemän. Tyypillisesti näille mittareille on myös ase-

Maakunta	Indikaattorit löydettävissä
Ahvenanmaa	
Etelä-Karjala	x
Etelä-Pohjanmaa	
Etelä-Savo	x
Kainuu	
Kanta-Häme	
Keski-Pohjanmaa	x
Keski-Suomi	x
Kymenlaakso	?
Lappi	x
Pirkanmaa	
Pohjanmaa	x
Pohjois-Karjala	
Pohjois-Pohjanmaa	
Pohjois-Savo	
Päijät-Häme	x
Satakunta	x
Uusimaa	
Varsinais-Suomi	

TAULUKKO 1

Löydettävissä olevat kehitystä seuraavat indikaattorit maakunnittain

tettu tavoitearvo esimerkiksi vuoteen 2021. Etelä-Savo ja Satakunta ovat päätyneet hyvin samantyyliiseen, muita maakuntia laajempaa ratkaisuun. Molemmissa maakunnissa on rakennettu monipuolista tilastotietoa tarjoava tietopalvelu antamaan näkemystä maakunnan kehityksestä.

Euroopan komission RIS3 strategian toteuttamiseen kuuluu myös ns. Peer Review -prosessi, jossa alue yhdessä muiden alueiden ja EU-komission vertaisarvioijien kanssa tarkastelee alueen RIS3-työn etenemistä. Vaikka monitorointi on olennainen osa älykkään erikoistumisen prosessia, on paljon alueita, jotka ovat käyneet läpi Peer Review -prosessin, eivätkä ne siitä huolimatta ole vielä pohtineet monitorointiratkaisuja. Myös Satakunta on käynyt läpi Peer Review prosessin ja kuten todettua, Satakunnasta löytyvät myös indikaattorit kehityksen tarkasteluun.

Kansainvälisesti vaikuttaa siltä, ettei älykkään erikoistumisen strategialle ole juuri mittareita tai indikaattoreita asetettu tai ainakaan niitä ei ole julkisesti saatavilla. Monitoroinnin puute ei ole vain alueellinen asia, vaan myös sellaiset maat, jotka ovat rekisteröity-

neen valtiotasolla, saattavat todeta, että monitorointia aletaan rakentaa myöhemmässä vaiheessa. Näin on esimerkiksi Portugalissa. Ruotsi on rekisteröitynyt S3 Platformiin valtiona. Valtiotason monitorointitarkastelusta kuitenkin todetaan, ettei sellaista ole, vaan monitorointi ja indikaattoreiden luominen tapahtuu alueetasolla, eivätkä alueelliset tarkastelut ole yhteismitallisia. Siten esimerkiksi Jämtlandin tilanne on hyvin tyypillinen: sen RIS3-dokumenteista löytyy tieto, että indikaattorit pitää luoda. Ranskassa Burgundin ja Centren alueet viittaavat monitoroinnin osalta Euroopan komission yleisiin tuotosindikaattoreihin, eivätkä ne siten ole luomassa omia indikaattoreitaan.

Kattavia monitorointiratkaisuja on kuitenkin myös löydettävissä. Pohjois-Hollanti on rakentanut aluetta koskevan Innovaatiomonitorin. Tämän tarjoamaan dataan pääsy vaatii rekisteröitymisen ennen kausittain julkaistavan raportin julkaisua. Raporttia ei ole saatavilla julkisesti enää myöhemmin. (Pohjois-Hollannin innovaatiomonitori). Saksasta on löydettävissä innovaatiokyvykkyyssindikaattori. Sen avulla asiaa voidaan tarkastella 25 Euroopan valtion välillä, Saksassa alueittain, sektoreittain ja yrityksittäin. Indikaattorit on jaoteltu inhimilliseen, kompleksiseen, rakenteelliseen ja suhteelliseen pääomaan. (Innovation Capability Indicator). Italiassa Emilia Romagnassa monitorointia varten rakennetaan reaaliaikaista porttaalia, jossa kehitystä voitaisiin seurata. Ajatuksena on luoda neljää erilaista indikaattorityyppiä: Implementointi ja tuotosindikaattorit, aluetalouden älykkään erikoistumiseen osa-alueiden muutosindikaattorit, strategian vaikuttavuuden indikaattorit sekä aluetalouden kehittymisen indikaattorit. (S3 Implementation Handbook & S3 Platform) Portaali ei kuitenkaan tätä tarkastelua laadittaessa vaikuttaisi olevan julkinen, eikä tietoa varsinaisista indikaattoreista ole saatavilla. Britanniassa Walesissa monitoroidaan alueen innovaatioaktiivisuutta ja ihmisten sekä organisaatioiden yhteistyötä. Tarkoitukseen on luotu mm. tekoälyä ja luonnollista kieltä hyödyntävä työkalu, joka kerää tietoa useista eri lähteistä kuten yritysten nettisivuilta ja erilaisista verkkokeskusteluista. Työkalu vastaa kysymyksiin teollisuuden trendeistä, teknologian verkostoitumisesta ja tutkimuksesta, siitä mikä on alueen huipputeollisuutta ja mikä on paikallisen talouden tilanne, millaisia yhteyksiä teknologiayhteisillä on alueen sisällä ja koko UK:n alueella sekä millaisiin tutkimuskysymyksiin Walesin eri alueilla on erikoistuttu ja mistä löytyvät uudet mahdollisuudet yhteistyölle. (Arloesiadur)

Kansallisesti ja kansainvälisesti älykkään erikoistumisen monitorointiratkaisut vaikuttavat näiden havaittujen tapausten perusteella hyvin keskeneräisiltä: monitorointia ei ole mietitty tai mietitään vielä tapaa ratkaista asia, viitataan jo aiemmin tarkastelussa oleviin muutama mittariin tai indikaattoriin, luodaan muutama uusi indikaattori tarkastelua varten tai luodaan älykkään erikoistumisen tarkasteluun oma, laajempi portaalinsa. Pääosin vaikuttaakin siltä, että monitorointi on vielä hoitamatta, vaikka se onkin olennainen osa älykkään erikoistumisen prosessia. Useimmat toteutetut tai valmiiksi suunnitellut, mutta vielä toteuttamista odottavat ratkaisut eivät useinkaan ole kovin monipuolisia ja reaaliaikaisia. Walesin tekoälyyn pohjautuva ratkaisu sen sijaan vaikuttaisi selättävän myös reaaliaikaisuusongelman ainakin joissakin määrin, sillä sen pohjana eivät ole tilastot vaan koko ajan päivittyvät erilaiset nettisivustot.

Kuten Teemu Haukiojakin toteaa käsikirjaa tarkastelevassa artikkelissaan, voidaan myös tämän nyt tehdyn tarkastelun pohjalta todeta, että Satakunnassa osana Satakuntaliiton rahoittamaa EAKR-hanketta Teollisuuden uudistumis- ja kilpailukyky – Uudet liiketoimintamallit verkostossa (TEUVO) luotu indikaattoristo vaikuttaisi olevan niin kansallisesti kuin kansainvälisesti älykkään erikoistumisen strategiassa asetettujen tavoitteiden seurannan monitoroinnissa etujoukoissa.

LÄHTEET:

Arloesiadur. [Innovation Capability Indicator. <https://www.iit-berlin.de/en/indicator>](https://arloesiadur.org/Haukioja, Teemu (2017) Älykkään erikoistumisen käsikirja strategisen aluekehitystyön tueksi. Satakunnan Talous, nr. 29 kesäkuu, s.26-27.</p></div><div data-bbox=)

Pohjois-Hollannin Innovaatiomonitori. Northern Netherlands Innovation Monitor (English) Small.pdf

S3 Implementation Handbook. <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-implementation-handbook>

S3 Platform. <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/home>.

Sinisen kasvun painoarvo yhä tärkeämpi EU:n uudistetussa bio- ja kiertotalouden strategiassa

Teksti: Teemu Haukioja ja Tuomas Pohjola

Biotalousstrategia lanseerattiin helmikuussa 2012 Euroopan unionissa. Strategian painotuksia ovat uudistuvien biologisten resurssien tuotanto ja niiden muuntaminen tuotteiksi ja bioenergiaksi (ks. Kuva 1.). Lokakuussa 2018 julkistettiin päivitetty strategia, jossa erityisesti kolme toimintasuunnitelman tavoitetta korostuu: 1) vahvistetaan ja laajennetaan biotalouteen perustuvaa investointitoimintaa ja markkinoita, 2) edistetään biotalousajattelun omaksumista koko Euroopan alueella ja 3) ymmärretään biotalouden ekologiset rajoitteet.

EU:n Sinisen kasvun agendan tavoitteena on valjastaa meret hyvinvoinnin ja vaurauden tuottajiksi kestäväällä tavalla. Tulevaisuudessa mereen liittyvien toimialojen ennakoidaan luovan yhä enemmän työpaikkoja sekä talouskasvua, ja mitä terveempiä meret ovat, myös sitä tuottavampia niiden uskotaan olevan. Tästä syystä myös OECD on korostanut, että meriin liittyvän taloudellisen potentiaalın täysimittaisen hyödyntämisen pitää perustua kestäviin ja vastuullisiin menettelytapoihin. Merialueita on jatkosakin tarve myös suojella ja ennallistaa. Sinisen kasvun - tai sinisen talouden - rajaus riippuu suurelta osin siihen sisällytettävistä toimialoista, sekä siitä, missä määrin arvoketjujen alku- tai loppupään epäsuoria vaikutuksia huomioidaan tarkastelussa. Vaik-

ka sinisen talouden määritelmiä on useita, yhdistäviä tekijöitä usein ovat meriin ja rannikkoalueisiin liittyvät toimialat ja toiminnot. Toimialojen sinisen kehityksen tarkastelu onkin osin haastavaa tilastollisesti, erityisesti sellaisten toimialojen osalta kuten matkailu, varastointi, tai sähköntuotanto, joiden tilastoinnissa ei perinteisesti huomioida erikseen meriin tai rannikkoalueisiin liittyviä toimintoja.

Yleisesti ottaen, sinisen talouden tunnuspiirteitä ovat osin yhteneväinen toimialojen välinen infrastruktuuri ja osaaminen, merialueiden kestävä käyttö, suojelu, merten alue-suunnittelu, turvallisuus, sekä näihin liittyvä data. Perinteisten merellisten toimialojen, kuten merikuljetukset, rannikkoturismi, laivanrakennus tai kalastus, ohella uusia potentiaalisia sinisen kasvun aloja globaalisti ovat sininen biotalous ja -teknologia, merienergian tuotanto, offshore-tuuli-voima, rannikkoympäristön suojelu ja suolan sekä epäpuhtauksien poisto merivedestä ja edellisiin liittyvät tutkimus & koulutus. Ravinnon (proteiinien), puhtaan veden, vähähiilisen energiatuotannon ja uusien muovien korvaavien materiaalien tuottaminen kestäväällä tavalla kasvavalle joukolle ihmisiä ovat maailmanlaajuisesti keskeisiä haasteita, joita sinisen (bio-)talouden avulla voidaan ratkoa.

>>

Kuva 1. Kestävän bio- ja kiertotalouden kokonaisuus Euroopan unionin strategiassa

>>

Euroopan unionin komissio julkisti sinisen kasvun visionsa Itämeren alueelle vuonna 2014. Visioissa kiinnitetään huomiota neljään temaattiseen kokonaisuuteen: 1) merenkulkuun, 2) siniseen biotalouteen, 3) meri- ja rannikkoalueilla tapahtuvaan matkailuun sekä 4) ympäristö- ja monitorointiteknologiaan. Visioiden aikahorisontti ulottuu vuoteen 2030 asti. Merenkulun osalta tärkeitä muutosajureita ovat muun muassa digitalisaation hyödyntäminen, osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen (koulutuspanostukset), merenkulun automatisoituminen, merenkulun ja satamatoimintojen ympäristövaikutusten huomioiminen, hiilidioksidi-, rikkioksid- ja typpioksidipäästöjen vähentäminen sekä korkeatasoiseen osaamiseen perustuvien alusten ja meriteknologisten laitteiden valmistus.

Sinisen biotalouden visioissa katsotaan, että biopohjaisten tuotteiden ja palvelujen kuluttajamarkkinat tulevat laajenemaan merkittävästi. Kiertotalouden periaatteiden omaksumisen tärkeyttä korostetaan innovaatiotoiminnassa ja investointipanostusten ohjaamisessa. Biopolttoaineet, levien uudet hyödyntämistavat, vesiviljely ja bioteknologiaan panostaminen ovat kohteita toimenpiteille, joille Euroopan unionissa halutaan antaa strategista painoarvoa. Sinisten biomassojen hyödyn-

täminen luo uudenlaista kasvupotentiaalia sekä elintarviketuotantoon että auttaa ratkomaan muovin käyttöön liittyviä ongelmia (vrt. Kuva 2.). Myös alusta- sekä jakamistalouden ilmiöt muuttavat ja vaikuttavat sinisten toimialojen kehitykseen jatkossa. Merialuesuunnittelussa onkin olennaista tunnistaa erilaisten merellisten resurssien yhteiskäytön mahdollisuudet, sekä toimialojen sisäisen ja -välisen yhteistyön ennakoitu lisääntyminen. Myös valtiorajat ylittävä yhteistyö on perusteltua tulevaisuuden kestävä kasvun tavoittamiseksi ja erilaisten taloudellisten intressien yhteensovittamiseksi. Sinisille kasvuponnisteluille ja kehittämiselle onkin syytä tarjota mahdollisuuksia ja reunaehtoja menestyä kestävästi pitkällä aikavälillä. Kestävä ja vastuullinen sininen kasvu edellyttää entistä tiiviimpää ja osallistavaa vuoropuhelua eri toimialojen, viranomaisten, tutkimuslaitosten ja kansalaisyhteiskunnan kesken.

Suomen rannikko saaristoinen on ainutlaatuinen kokonaisuus, jonka täyttää potentiaalia ei ole vielä hyödynnetty. Yhden matkailullisen trendin, risteilyturismin, pitkään jatkuneen globaalien kasvun ennakoidaan tulevaisuudessa tavoittavan yhä pienempiä satamia ja matkakohteita, mikä heijastunee myös Satakunnan rannikkoalueille ja satamiin. Toisaalta, melkein kuin vastapainona

risteilyturismille, ekoturismi nostaa päätään yhä useamman matkailualan yrityksen profiloitessa ja kehittäessä palvelujaan ympäristöllisesti kestäville ratkaisuille. Itämeren ekologinen tila on yleisesti ottaen kuitenkin vain tyydyttävä. Hyvä veden- ja ilmanlaatu yhdessä elinvoimaisen ja monimuotoisen ekologisen kukoistuksen kanssa ovat oleellisia asioita kestävä matkailun kehittämiselle. Haaste on valtava, sillä Itämerellä valtiollisia toimijoita on useita, ja niiden intressit saattavat olla jyrkästi ristiriidassa keskenään. EU:lla on luonnollisesti mahdollisuus koota jäsenvaltiot yhteen Itämeren alueella yhdeksi neuvotteluosapuoleksi, mutta niukkojen ympäristönsuojeluun käytettävien resurssien koordinointi ja painopisteen siirto parantamaan Itämeren tilaa on vähintäänkin haastava tehtävä. Osaratkaisuna haasteeseen toiminee matkailijoiden ja tulevaisuuden kuluttajien ennakoitu, yhä tiedostavampi ja vastuullinen suhtautuminen kulusvalintoihinsa. Tämä edellyttää kuitenkin toimitusketjuilta suurempaa läpinäkyvyyttä ja luotettavan sekä helposti kuluttajien saatavilla olevan ja vertailukelpoisen tuote- & yritystiedon olemassaoloa. Tiedon jakamisen ja tuottamisen alustat, sekä niiden lukematottomat sovellukset - alati kiihtyvän tiedonvälityksen nopeuden myötävaikutuksella - luovat edellytyksiä tulevaisuuden siniselle kas-

Kuva 2. Levästä valmistettuja innovatiivisia tuotteita esillä Brysselissä, Bio- ja kiertotalouden konferenssissa 27.10.2018. (kuva: Tuomas Pohjola)

vulle ja palvelujärjestelmille, joiden keskiössä on kestävä kuluttaminen ja kuluttaja yksilöllisine tarpeineen.

ICT-tekniikan ja digitalisaation, sekä niihin kytkettyjen puhtaan teknologian ratkaisujen – cleantechin – huima kehitys on paitsi Suomen niin varsinkin Satakunnan kannalta kiinnostavaa. EU:n ympäristö- ja innovaatiopolitiikan strategioissa ympäristö- ja monitorointitekniikoiden katsotaan olevan ydinasioista EU:n kestävä kehityksen mukaiselle tulevaisuudelle. EU:n tavoitteena on seuraavalle ohjelmakaudelle (vuodesta 2021 alkaen) lähes kolminkertaistaa tuensa bio- ja kiertotaloudelle 10 miljardiin euroon. Meriklusteri on monenlaisen sääntelyn kohteena. EU on säätänyt useita direktiivejä koskien merenkulun strategioita, vesien käyttöä, merten aluesuunnittelua ja rikkipäästöjen säätelyä. Erilaiset teknologia- yms. vaatimukset merielinkeinoille ovat lottovoitto korkean teknologian cleantech- ja ICT-yrityksille, jotka voivat auttaa erilaisten järjestelmien kustannustehokkuuden optimoinnissa, monitorointitehtävissä ja ympäristökuormituksen vähentämisessä. Satakunta on jo hyvissä asemissa ICT:n ja robotiikan kehittämishankkeissa. Miten voisimme olla edelläkävijöitä myös Satakunnan perinteisten vahvojen toimialojen päivittäisessä bio- ja kiertotalouden aikakauteen, jossa materiaaleilta, komponenteilta ja tuotantoprosesseilta edellytetään yhä pienempää, jopa ne-

gatiivista, hiilijalanjälkeä, sekä tiivistä kytkymistä myös paikallisiin arvoketjuihin?

Jotta Suomi ja Satakunta voisivat hyötyä sinisestä kasvusta täysimääräisesti, on nähtävä lyhyen aikavälin kustannusuhrausten ylitulevaisuudessa kumuloituvien hyötyihin. On väistämätöntä, että sinisen kasvun taluteen siirtyminen aiheuttaa runsaasti siirtymäajan kustannuksia. Tällöin, varsinkin julkisella sektorilla, on vaarana, että niukkuuden aikoina säästetään vääristä asioista. Pienen Suomen ja Satakunnan ainoa mahdollisuus pärjätä globaalissa kilpailussa voittajina on panostaa korkeatasoiseen osaamiseen, mikä tarkoittaa vahvaa tutkimus- ja koulutusperustaa. Valitettavasti tämän tavoitteen toteutumiseen ei ole oikoteitä; se edellyttää sen perusasian oivaltamista, että koulutus ja tutkimus eivät lopultakaan ole elitistinen yhteiskunnallinen kuluerä, vaan investointi taloudellisesti ja sosiaalisesti menestyvään, kilpailukykyiseen ja korkean elintason omaavaan tulevaisuuden Suomeen.

KIRJALLISUUTTA

A sustainable Bioeconomy for Europe, Strengthening the connection between economy, society and the environment, Updated Bioeconomy Strategy (2018), Directorate-General for Research and Innovation, European commission, EU.

Beyer, Schultz-Zehden et al. (2017) Towards an implementation strategy for the Sustainable Blue Growth Agenda for the BSR. European Union, 2017.

Bioeconomy: the European way to use our natural resources, Action plan (2018) European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, EU.

The 2018 annual economic report on EU Blue Economy (2018) Maritime Affairs and Fisheries, European commission, EU.

Lähteenmäki-Uutela, A., Repka, S., Haukioja, T. & Pohjola, T. (2017) How to recognize and measure the economic impacts of environmental regulation: The Sulphur Emission Control Area case. Journal of Cleaner Production, 154, pp. 553-565.

Merenkulun kansainvälisen ilmasto- ja ympäristösääntelyn vaikutukset Suomen elinkeinoelämälle (2017) Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 55/2017.

OECD (2016), The Ocean Economy in 2030, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264251724-en>.

Out of the Blue – Sinisen biotalouden tutkimus- ja osaamisagenda (2018) Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 6a/2018.

Is Satakunta's manufacturing ready for the changing world?

Text: Mikkel Stein Knudsen & Jari Kaivo-oja

The markets in our increasingly globalised world are moving at very different speeds. Emerging economies and BRICS-countries are forging ahead, and the configuration of the global economy is changing. This is a familiar, but still very important story to remember when assessing the robustness of the manufacturing economy of Satakunta for the coming years.

The long-term GDP growth forecast by the key international economic cooperation agency, OECD, underpins the story. In the period towards 2035, the real GDP of major international economic powers Germany and Japan is expected to grow at 'only' 28% and 26% respectively. For countries like India and Indonesia the real GDP is forecasted to more than triple during the same period. Are the manufacturing industries of Finland well set up to take advantages of these new growth markets, or are they primarily serving markets moving at below average speeds? We have examined this question using international Input-Output data tables. The major international World Input-Output database provides detailed information for economic flows across economic sectors and national borders. Using this database we can show which sectors and markets Finnish manufacturing sectors are serving today. By combining the input-output data with the forecasted GDP data, we can project how these manufacturing sectors will do in the future, all other things equal. This gives us a demand-driven forecast of baseline future manufacturing opportunities for Finland.

MANUFACTURING SECTORS, GROWTH OPPORTUNITES AND IMPORTANCE FOR SATAKUNTA

Manufacturing industry	Forecasted annual growth 2013-2035	Balassa-Hoover Index Satakunta 2016	Employees in total in Satakunta 2016
1. Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	2,7 %	0,10	40
2. Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	2,7 %	1,30	3022
3. Manufacturing of electrical equipment	2,7 %	0,43	376
4. Manufacture of other transport equipment	2,6 %	1,00	406
5. Manufacture of paper and paper products	2,6 %	1,27	1282
6. Printing and recording of recorded media	2,5 %	0,54	219
7. Manufacture of basic metals	2,5 %	2,95	1925
8. Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials	2,5 %	0,58	632
9. Manufacture of chemicals and chemical products	2,5 %	1,05	718
10. Manufacture of computer, electronic and optical products	2,4 %	0,05	60
11. Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations	2,4 %	0,00	-
12. Manufacture of rubber and plastic products	2,3 %	1,20	794
13. Manufacture of coke and refined petroleum products	2,3 %	0,00	-
14. Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment	2,3 %	1,09	2321
15. Manufacture of furniture; other manufacturing	2,3 %	1,17	443
16. Manufacture of other non-metallic mineral products	2,3 %	0,70	487
17. Manufacture of textiles, wearing apparel and leather products	2,3 %	1,25	354
18. Manufacture of food products, beverages and tobacco products	2,2 %	1,31	2465
19. Repair and installation of machinery and equipment	2,2 %	1,03	1060

The database gives us information related to 19 separate manufacturing sectors with rather different baseline growth outlooks. The differences in baseline growth reflects the differences in demand growth among those markets currently buying the products of these Finnish manufacturing sectors. In Figure 1, this is illustrated with each of the 19 manufacturing sectors ranked according to projected growth, and with the width of each bubble representing the sectoral share of total manufacturing gross value added in Finland (2015).

The figure show the most positive outlook for the manufacture of moto vehicles, trailers and semi-trailers, but also that this sector contributed only little to the Finnish economy in 2015. In positive news, the manufacture of machinery and equipment which contributes most to the gross value added in Finnish manufacturing also has a positive growth outlook (second among all 19 manufacturing sectors). The manufacture of food products, beverages and tobacco products is an important part of the national manufacturing economy, but the outlook for the future paints a rather less happy picture here. This sector, which is dominated by serving the domestic market ranks 18th out of 19 manufacturing sectors in its baseline growth outlook.

Now, the interesting question becomes what this means for the outlook for Satakunta? We can attempt to answer this question also by using the same data, but this time with bubbles representing the revealed comparative advantage of Satakunta compared to other Finnish regions. In other words, this gives us a picture of how strong the growth outlook is for those sectors in which Satakunta is the most robust compared to the rest of Finland. The revealed comparative advantage (RCA) is calculated through a Balassa-Hoover Index of relative employment. The result is seen in Figure 2 below:

The figure shows that the sector in which Satakunta has the greatest revealed comparative advantage in Finland – the manufacture of basic metals – is ranked more or less in the middle of expected growth. The demand-driven forecast of growth opportunities suggest a growth of about 2.5% per year in this sector. The manufacture of machinery and equipment is also a relative strength of Satakunta, and as this sector grows at a relatively fast speed, this might bode well for the economy of Satakunta in the future. We believe there are already signs of positive development in this regard. The same information can also be shown in a table:

How can Satakunta use this information in a strategic way? First, the analysis helps us to identify possible red lights in a simple manner. To give an example, we can see that Germany is a main market (the third biggest, after the domestic market and Sweden) for the manufacture of basic metals. With the sluggish German growth, this is perhaps something to reconsider. Instead, we must strategically find and locate alternative markets in which demand is growing faster. A second strategic redirection could be to direct attention towards the manufacture of motor vehicles, which has the most positive basic outlook of all manufacturing sectors. Satakunta should of course be well situated geographically to grow symbiotically with Varsinais-Suomi in which this is a main comparative strength. Third, we can explore the input-output tables more directly to analyse what kind of inputs the fastest growing economies are demanding? What kind of exports do Finland – or other

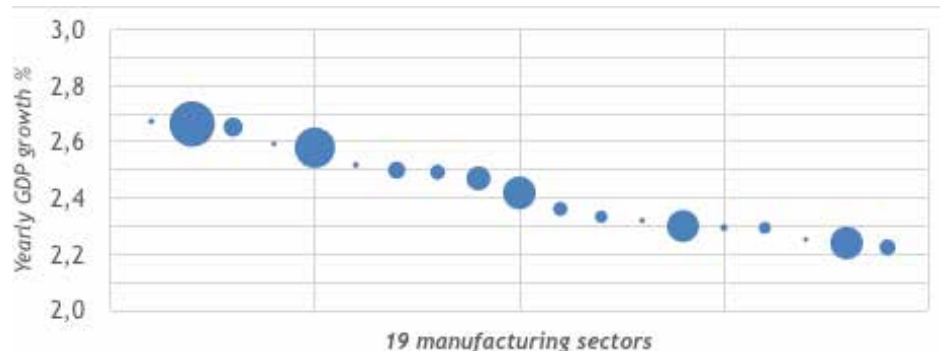
Nordic countries - have to Indonesia and India, and how can Satakunta get it's piece of this action? Sensing and seizing these opportunities would be very beneficial in getting the manufacturing of Satakunta ready for the future.

MARKET GROWTH TOWARDS 2035

Selected countries	Forecasted real GDP growth (2013-2035)
India	238 %
China	169 %
Russia	79 %
Sweden	72 %
USA	72 %
Finland	59%
Japan	28 %
Germany	26 %

FINNISH MANUFACTURING SECTORS RANKED BY GROWTH OPPORTUNITIES AND SIZE

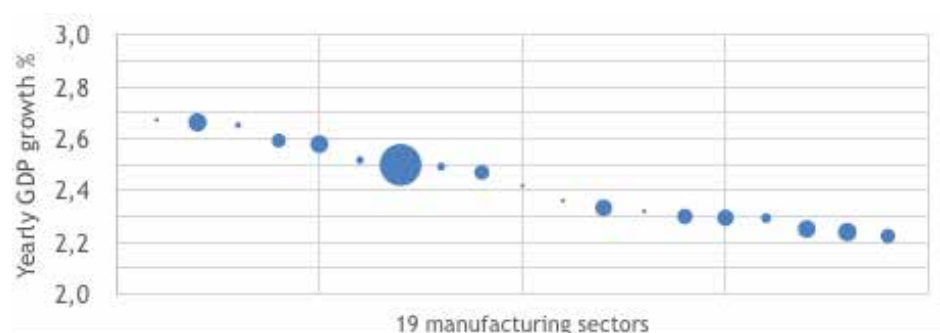
FIGURE 1

Y-axis: Forecasted annual average growth of 19 manufacturing sectors (2013-2035)
Widths of bubbles: Sectoral share of manufacturing gross value added (2015).

MANUFACTURING SECTORS RANKED BY GROWTH OPPORTUNITIES AND REGIONAL IMPORTANCE

FIGURE 2

Y-axis: Forecasted annual average growth of 19 manufacturing sectors (2013-2035)
Widths of bubbles: Balassa-Hoover Index of regional manufacturing employment (2016).

Taloustarkastuksessa tarkastellaan Satakunnan talouden kehitystä sekä kokonaisuutena että tarkemmin eri toimialoilla. Katsaus ilmestyy kaksi kertaa vuodessa, kesä- ja joulukuussa. Tämä numero on taloustarkastuksen 32. numero, ensimmäinen ilmestyi kesäkuussa 2003. Katsauksen perusaineistoa ovat Tilastokeskuksen tuottamat liiketoiminnan kuukausikuvaajat. Muista aluetilastoista poiketen kuvaajien viive on vain muutamia kuukausia, joten ne mahdollistavat talouden käänneiden seurannan myös aluetasolla. Toimialoittaisissa näkymissä on hyödynnetty toimialajärjestöjen asiantuntemusta ja yleisissä talousnäkymissä eri ennustelaitosten julkaisuja. Katsauksen viimeisimmät tilastotiedot ovat kesäkuulta 2018, ennusteiden ja näkymien osalta marraskuulta 2018.

Satakunnan talous-katsauksen rahoittaa Euroopan aluekehitysrahasto Satakuntaliiton kautta. Taloustarkastuksen tiedontuotannosta vastaavat pääosin Turun kaupporkeakoulun Porin yksikkö sekä Satakuntaliitto. Lisää katsaukseen ja laajemmin Satakunnan kehitykseen liittyvää materiaalia löytyy Internet-sivuilla www.satamittari.fi. Palautetta katsauksen ja Internet-sivuston kehittämiseksi satakuntalaisia entistä paremmin palvelevaksi tietolähteeksi otetaan mielellään vastaan.

Lisätietoja:

Aluekehitysasiiantuntija

Saku Vähäsantanen

Satakuntaliitto

puh. 044 711 4350

etunimi.sukunimi@satakunta.fi

<http://www.satamittari.fi>

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

SATAKUNTALIITTO

SATA
MITTARI

Satamittari-verkkosivusto osoitteessa <http://www.satamittari.fi> tarjoaa Satakuntaa käsittelevää tilasto-, tutkimus- ja ennakointitietoa. Satamittari kuvaa ajankohtaisesti alueen elinkeinoelämän ja kilpailukyvyyn kehitystä sekä tarjoaa monipuolisesti Satakunnan taloutta koskevaa tietoa. Satamittarista löytyy myös kattavia kunta- ja seutukuntatietoja Excel-taulukoina sekä Satakunnan yritysrekisteri Satakunta.